

*Tenim els peus
clavats al fang,
però els braços
volen fer-se ales.*

L'alegria que passa

Editorial

Benvinguts a aquest 27è butlletí de la nostra Associació.

Encarem la tardor i l'hivern, i ho fem amb les ganes de presentar-vos el nostre gran esdeveniment anual: el **MusicalBruc**, que enguany torna amb propostes novament engrescadores i esperem que gratificants.

També contents de poder col·laborar en el musical que està produint el *Per Què No? Teatre: L'alegria que passa*. Això passarà el novembre i serà un grandíssim espectacle; no us el perdeu!

I com sempre, llibres, poesia, història, natura, exposicions, reflexió... deixeu-vos-hi portar!

Relats de memòria De dos fulls clandestins desconeguts

Text de **Gemma Estrada**

En el darrer butlletí vam editar un article en el qual es feia referència a uns fulls clandestins relacionats amb l'Abat Escarré. Justament els dos fulls clandestins dels quals es feia esment, no es van poder publicar.

Esmenem aquest error i els acompanyem amb una breu explicació de l'Abat Escarré i els fets de l'any 1963.

Aureli Maria Escarré i Jané (L'Arboç 1908- Barcelona 1968) va ingressar com a monjo a l'abadia benedictina de Montserrat el 1923.

El 14 de novembre de 1963 el diari francès *Le Monde* va publicar unes declaracions de l'abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré, en les quals criticava la dictadura franquista i reivindicava una Catalunya democràtica i en llibertat.

Sota el titular: *"Un règim que es diu cristià, però en el que l'Estat no obeeix els principis del cristianisme"* Escarré criticava durament la dictadura franquista i defensava que el poble havia d'escollir lliurement els seus governants. L'abat deia també *"no tenim darre-re nostre vint-i-cinc anys de pau, sinó tan sols vint-i-cinc anys de victòria"* i aprofitava per denunciar la manca de llibertats i l'opressió sobre Catalunya. Defensava la llibertat de premsa, la llengua catalana i reivindicava una Catalunya democràtica i una Església fidel als nous aires del Concili Vaticà II.

El 1965, dos anys després de les declaracions a *Le Monde*, l'abat Escarré va marxar a l'exili i es va instal·lar en un monestir de la Llombardia (Itàlia).

Extret de: memòria.cat

Montserrat, sons i harmonia MusicalBruc'26

Text de **Miquel Duran Ubach**

Ens fa molt de goig poder-vos presentar una nova edició de MusicalBruc, aquesta ja és la 13a. Com sempre l'hem preparat amb el desig de complaure els gustos més diversos i amb la més alta excel·lència dels grups i solistes presentats. Com que el nostre festival s'esdevé amb el millor dels ambients, amb la millor música i amb el bonic entorn en el que estem emmarcats, us el presentem amb el lema **Montserrat, sons i harmonia**.

L'iniciarem amb el percussionista **Marc Miralta** i la seva proposta **Flamenco Vibes**. És un excel·lent músic de jazz format tant en percussió clàssica com moderna, que ha tocat amb els millors músics de jazz del món. Nosaltres el sentirem tocant el vibràfon juntament amb Pau Figueres a la guitarra flamenca, Manel Fortià al contrabaix i Arnau Figueres a la bateria i el

calaix. Investigador constant en l'àmbit del flamenc-jazz, Miralta es proposa ara un nou repte: convertir el vibràfon en un instrument solista dins d'aquest estil. El concert el formaran peces originals compostes per ell mateix.

Marc Miralta
Flamenco
Vibes

Dissabte
21 /nov
19:00 h

El popular duet **Alosa** format per **Giulietta Vidal** i **Irene Romo**, guanyadores de tres premis Enderrock, ens presentaran el seu primer àlbum **El primer cant del matí**. El disc és un recull de nou cançons que combinen composicions pròpies amb adaptacions del cançoner popular, en un equilibri entre tradició i contemporaneïtat. Amb aquesta proposta, el grup s'ha posicionat com una de les veus més singulars del nou folklore català, destacant tant per la seva sensibilitat artística com per la seva capacitat de connectar amb el públic en directe. Al Casal les sentirem juntament amb Martí Escobedo (guitarra) i Xavi Veres (baix).

Alosa
El primer cant
del matí

Dissabte
28 /nov
19:00 h

El següent concert serà molt especial; ens visitarà el **Cor de Cambra del Palau**, la formació d'elit de la històrica institució catalana formada per 16 cantants. Els acompanyaran els pianistes **Jordi Armengol i Maria Mauri**, les ballarines **Amanda Rubio i Blanca Tolsá**, sota la direcció artística de l'**Anna Romaní** i la direcció musical de **Xavier Puig**. Ens oferiran la seva recent proposta: un concert de valsos... corals! (estrenada aquest mateix mes d'octubre al Palau de la Música). Amb el títol de **Va de vals!** el concert girarà al voltant dels **Valsos Amorosos** de Brahms, però també n'hi haurà de Sibelius i Elgar. Per acabar el concert ens oferiran, el que no tothom sap, el famosíssim vals **El Bell Danubi Blau** cantat. Sí, sí, Strauss va compondre aquest popular vals inicialment per a cor, i posteriorment en va reescriure la versió orquestral que escoltem cada inici d'any.

Cor de Cambra del Palau
Va de vals

Diumenge
13 /des
19:00 h

West Side Songs és una mirada a les cèlebres composicions de Leonard Bernstein i el títol del concert que ens portaran **Laura Simó i Francesc Capella trio**. El repertori el formaran un recull de cançons de diversos musicals del compositor americà com **On the town, Wonderful Town, Candide**, amb especial atenció al seu **West Side Story**. A Laura Simó, veu, i al pianista Francesc Capella els acompanyaran Guillem Prats, contrabaix i baix elèctric i David Simó, bateria. La unió entre la cantant i el grup ve de molt lluny i aquesta relació d'amistat i complicitat es trasllada al públic creant un ambient íntim i agradable.

Laura Simó & Francesc Capella Trio
West Side Songs

Dissabte
19 /des
19:00 h

El darrer concert serà durant festes de Nadal. Amb el nom de **El Cuc Quàntic** els nou membres del grup de reggae per a xics **The Penguins**, ens portarà al Bruc el concert dedicat al públic familiar. L'espectacle és una aventura amb un nou mitjà de transport: una màquina del temps amb la qual viatjarem a través de l'espai-temps. Amb temes tradicionals i populars catalans barrejats amb d'altres propis i sempre a ritme de la música jamaicana, els diferents personatges ens faran viure i riure temes com les noves tecnologies, els conflictes intergeneracionals o les relacions de grup. Un concert festiu ideal per a tota la família.

The Penguins
El Cuc Quàntic

Diumenge
27 /des
12:00 h

A l'Associació El Bruc amb La Cultura ens interessen totes les formes d'art i cultura, és per aquest motiu que també dins el MusicalBruc busquem sinergies amb altres entitats i artistes per donar més relleu i valor a la proposta. En aquest sentit aquest any la pintora noruega **Helle Kaarem** ens ha cedit una de les seves pintures com a imatge del MusicalBruc. Ella és una estimada amiga vinculada al Bruc des de fa una pila d'anys ja que va ser una de les fundadores de la Residència d'artistes Can Serrat. Es va formar a l'Escola Massana de Barcelona en pintura i vidriera arquitectònica i, per a ella, Can Serrat i el Bruc han tingut una importància fonamental en la seva vida i el seu treball.

www.hellekaarem.com

Aquestes són les nostres propostes per a aquest any preparades amb l'Ajuntament del Bruc. Us animem que hi participeu, que les gaudiu plenament i que entre tots omplim els espais on es desenvoluparan. A la web **www.elbruc-cultura.cat** hi trobareu tota la informació i podreu adquirir les entrades com també a l'estanc del Bruc.

Més informació
i venda d'entrades anticipades a la web

www.elbruc-cultura.cat

MUSICAL BRUC i més

Amb el **MusicalBruc i +** volem projectar dos artistes de la Residència Internacional Can Serrat. L'artista multidisciplinari argentí **Mar Vílchez Aruani** ens oferirà una tertúlia literària amb lectures de la seva obra, i la vídeo-artista bruqueta **Judit Luna** ens presentarà l'exposició i conversa titulada *Quan allò íntim es fa públic*, una reflexió sobre quan el que és autobiogràfic es fa públic i entra en l'espai de l'art.

Mar Vílchez
21 /nov
11:30 h

[@mar.denoche](https://twitter.com/mar.denoche)

archivodelmar.blogspot.com

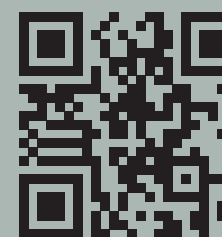

Judit Luna
19 /des
11:30 h

[@juditlunam](https://twitter.com/juditlunam)

Tots els concerts es faran al teatre del Casal.
Les activitats del MusicalBruc i +, són gratuïtes i es faran a la Biblioteca Verge de Montserrat.

El conflicte en narrativa

Text de Joan Carles Libori

Quan volem escriure una història, després d'haver decidit qui ens l'explicarà i des de quin punt de vista, arriba una altra pregunta fonamental: **què li passa al protagonista?**

Pot semblar una pregunta senzilla, però darrere seu n'hi ha una altra de molt més important: **què vol el protagonista i què li impedeix aconseguir-ho?**

Aquesta és, en essència, **la base del conflicte narratiu**. El motor que fa moure la història. L'ham que atrapa els lectors des del primer capítol i que no els deixa respirar fins que no arriben al final.

Una trama pot tenir uns personatges extraordinaris, una ambientació fascinant i un punt de vista perfectament escollit. Però si aquests personatges no volen res, si no tenen cap obstacle al davant o si res no els obliga a prendre decisions, difícilment hi haurà una història. Hi haurà només una seqüència de fets.

El conflicte és l'ham

El conflicte apareix quan un personatge vol, però no pot, alguna cosa li ho impedeix.

Pot tractar-se d'un objectiu molt senzill: arribar a un lloc, aconseguir una feina, descobrir la veritat... Però, perquè aquest objectiu es converteixi en una història, alguna cosa s'hi ha d'interposar.

Quan el 1951 Ernest Hemingway escriu la seva obra mestra: *El vell i el mar*, en fa servir dos d'aquests hams.

Santiago, el protagonista, és un vell pescador que fa vuitanta-quatre dies que no pesca res. El seu objectiu és aparentment molt senzill: vol pescar un gran peix.

Quan finalment un enorme marlí mossega l'esquer, comença una lluita que s'allargarà durant dies. El peix és molt més gran i poderós que ell i arrossega la barca mar endins. Santiago haurà de posar a prova tota la seva experiència, resistència i força per sortir-se'n.

Aquí tenim un conflicte extern molt clar: Santiago vol capturar el peix, però el peix lluita per escapar. Hemingway, però, va molt més enllà d'aquesta lluita.

Ernest Hemingway a Florida amb un gran marlí

Santiago no només combat contra el marlí. També ho fa contra la seva edat, el cansament, el dolor i la sensació d'haver fracassat. El peix es converteix en una manera de demostrar-se a si mateix que encara és un pescador capaç.

I quan finalment aconsegueix matar-lo, apareix un nou obstacle: els taurons.

A poc a poc, els taurons van devorant el marlí mentre Santiago intenta defensar la seva captura fins al límit de les seves forces. Quan torna a terra, però, només queda l'esquelet del peix.

Si ens fixéssim únicament en el resultat, podríem dir que Santiago ha fracassat. Ha aconseguit capturar el peix, però l'ha perdut abans d'arribar a port.

Però aquesta és precisament la força del conflicte d'aquesta gran novel·la.

Santiago ha perdut el peix, sí, però ha aconseguit demostrar que encara és capaç de lluitar.

El conflicte extern —l'home contra el peix i després contra els taurons— acaba convertint-se en un conflicte intern: l'home contra la seva pròpia por de ser derrotat per l'edat i la mala sort.

Si voleu explicar una història, busqueu-li l'ham. Sense conflicte, només endreçareu paraules.

A l'alçada dels infants

Text de Glòria Barrete

Aquest estiu, passejant per Urdiain, un poble navarrès de poc més de sis-cents habitants, em vaig fixar en una cosa aparentment insignificant. **En alguns arbres hi havia gronxadors**. No parlo dels gronxadors homologats d'un parc infantil, amb terra de cautxú i una tanca al voltant, sinó de senzills seients de fusta penjats d'una branca amb dues cordes. Algú els havia posat allà perquè la canalla hi jugués.

Pot semblar una anècdota de vacances, però al cap d'uns dies vaig entendre que aquells gronxadors explicaven bastant bé el poble. Quan vam arribar a l'apartament on ens allotjàvem, entre les instruccions que ens havien deixat els propietaris n'hi havia una que em va sorprendre: ens demanaven que circuléssim a poca velocitat pels carrers perquè hi havia infants jugant. No perquè fos una zona especialment perillosa ni perquè hi hagués una escola a tocar. Simplement perquè en aquell poble els nens jugaven al carrer i els adults havien d'anar amb compte.

La frase em va quedar al cap. Potser perquè capgirava una idea que tenim molt assumida. Sovint som nosaltres qui diem als infants que vigilin, que no corrin, que no surtin a la carretera, que no molestin, que deixin passar els cotxes. Allà, en canvi, durant uns segons semblava que fos el món adult qui havia d'adaptar-se a ells.

I vaig començar a pensar què vol dir que un poble estimi la seva infància. Segurament no n'hi ha prou amb tenir un parc infantil, celebrar activitats per Nadal o organitzar una festa de tant en tant. **Estimar la infància també té a veure amb l'espai que li concedim**. Amb si els nens poden jugar al carrer sense que semblin una nosa, amb si poden anar amb bicicleta, embrutar-se, cridar una mica, trobar-se amb altres nens sense que tot hagi estat programat prèviament pels adults. Té a veure amb les voreres, els cotxes, les places, els arbres i les escoles.

I és aquí on, inevitablement, penso en el Bruc. Tenim la sort de viure en un poble amb un entorn privilegiat, envoltat de natura i amb unes dimensions que encara permetrien que moltes criatu-

res creixessin amb una certa autonomia. Ens coneixem, les distàncies són petites i encara hi ha espais on jugar. Però també convivim des de fa anys amb una contradicció difícil d'explicar: els nostres infants passen bona part del dia en una escola de barracons.

Potser no és responsabilitat exclusiva del poble i segurament les causes venen de lluny, de diferents administracions i de promeses que s'han anat ajornant. Però el resultat és el mateix. Quan mirem els espais que destinem als infants també expliquem quina importància els donem.

No es tracta de copiar Urdiain ni de penjar ara gronxadors a tots els arbres del Bruc. Es tracta, potser, de recuperar una pregunta molt més senzilla: quin poble volem que recordin els nostres fills quan siguin grans?

Recordaran un poble on podien córrer, trobar-se, explorar i sentir que el carrer també era seu? Recordaran adults que reduïen la velocitat perquè ells jugaven? Recordaran una escola digna, pensada també com un dels centres de la vida del poble?

Els pobles també eduquen. Ho fan amb les escoles, és clar, però també amb les places, amb les voreres, amb els cotxes que s'aturen, amb els bancs, amb els arbres i amb els espais que decideixen reservar a aquells que encara no poden votar ni participar en un ple municipal.

Potser una bona manera de saber quin poble som és, simplement, mirar-lo des de l'alçada d'un nen.

Ja no cal que sigueu feministes! Si ja ho teniu tot!

Text de **Maria López de Vergara et altera**

En el món del cinema existeix el **test de Bechdel** que mesura la presència de dones en les pel·lícules, bàsicament amb la intenció de donar eines que permetin valorar la ideologia masclista que sovint s'hi perpetuen. Aquest test també s'utilitza en còmics i obres de teatre. Analitza aspectes com quanta estona parlen les dones i quanta els homes; quantes de les dones que hi apareixen tenen nom, i quants dels homes; si els personatges femenins tenen entitat per ells mateixos o bé si la seva presència ve donada pel seu vincle amb un personatge masculí. Podeu trobar més informació a la Viquipèdia.

I si fem un test per a la nostra vida quotidiana. Comencem!

1. Si et diuen: *A la teva edat ja t'hauries de tenyir, amb les dones fa deixat no anar tenyides!* Sí, és masclisme, perquè l'argument que segueix és que els cabells blancs fan als homes més interessants.
2. Si et diuen: *Com és que no et depiles?* Sí, és masclisme, perquè en el cas dels homes la depilació sembla que és voluntària...
3. Si quan vas al taller mecànic et diuen: *Digues-li al teu home que passi, que ja li explicaré què li passa al cotxe.* Sí, és masclisme, perquè resulta que el cotxe és el teu i pagaràs tu la factura!
4. Si quan et diuen: *Farem venir un especialista,* automàticament penses en un home. Sí, és masclisme.
5. Si quan vas a signar un document oficial (contracte de lloguer, hipoteca, obertura d'un compte bancari, etc.) *el nom de la teva parella masculina sempre va primer.* Sí, és masclisme.
6. Si quan en una conversa amb amics deixes anar un argument, que tot seguit et copia un dels homes, i a ell sí que li fan cas... Sí, és masclisme.
7. Si et diuen: *És que ara no es pot fer broma de res, les dones us ho preneu tot malament.* Sí, és masclisme, perquè abans només reien ells i ara nosaltres també volem riure.

8. Si et fan un comentari jutjant el teu cos d'aquella manera que totes reconeixem... Sí, és masclisme.
9. Si només tu portes l'agenda de la teva canalla... Sí, és masclisme.
10. Si dius: *Tinc una senyora que m'ajuda a casa...* Sí, és masclisme.
11. Si et diuen: *Ah! Doncs condueixes prou bé!...* Sí, és masclisme.
12. Si et diuen: *Tens una cuina molt xula!*, quan a la casa hi viu més gent... Sí, és masclisme.
13. Si et diuen a l'empresa: *Per què no organitzes tu el dinar de Nadal, les dones sabeu organitzar millor!*, però tots els teus companys homes que organitzen, i que, per tant, són directius, cobren per aquesta feina... Sí, és masclisme.
14. Si et diuen: *Jo és que no llegeixo literatura feminista...* Sí és masclisme, perquè no s'atreveixen a dir: *jo és que no llegeixo literatura antiracista.*
15. Si donen per suposat que el teu marit guanya més diners... Sí, és masclisme.
16. Si quan vas a conèixer un client amb un company, donen per suposat que tu ets la secretària... Sí, és masclisme, perquè resulta que la cap ets tu.
17. Si trobem normal que a les pel·lícules les dones surtin amb menys roba que els homes quan representa que fot un fred que pela... Sí, és masclisme.
18. Si s'aplaudeix la paella del diumenge que fa el teu home, però es dona per descomptat que tu faràs i pensaràs els plats de cada dia (24 sobre 7)... Sí, és masclisme.
19. Si se t'imposa que facis favors disposant del teu temps, sense preguntar-te... Sí, és masclisme.
20. Si quan vas a comprar algun producte de tecnologia li expliquen tot a la teva parella masculina... Sí, és masclisme, perquè a més a més la pregunta l'has feta tu!

21. Si quan vas a comprar una rentadora t'expliquen a tu com funciona... perquè la teva parella masculina es veu que no embruta la roba... Sí, és masclisme.
22. Si et fan una cesària, resulta que és l'única intervenció abdominal que no té baixa mèdica reconeguda... Sí, és masclisme. El biaix de gènere en medicina requeriria un article sencer!
23. Si et pregunten amb qui es queden els teus fills quan tens un viatge de feina o surts de festa, però a la teva parella masculina no li ho pregunten mai... Sí, és masclisme.
24. Si al cartell de la pel·lícula l'actor li treu un pam a l'actriu quan en realitat només es porten 11 cm... Sí, és masclisme.
25. Si els canviadors de la canalla petita sempre estan al lavabo de dones... Sí, és masclisme.

Totes ens hem trobat en aquestes situacions o similars i hem hagut de fer una respiració profunda i explicar-li amb bones paraules, no fos que s'ofengués, a l'individu que tenim davant que som persones adultes, amb suficient capacitat intel·lectual i maduresa per actuar com a tals.

Aquest article, i especialment el recull d'exemples, ha estat elaborat amb l'ajuda d'unes quantes dones, no han hagut de pensar gaire, de seguida han sortit tot d'exemples. Però ja no cal que sigueu feministes!

Sembla com si les dones fóssim ciutadans de segona, menys importants i amb menys drets. Segons la Delegació del Govern contra la violència de gènere, des que s'han començat a comptar els feminicidis, l'1 de gener de 2023,

han sigut assassinades a l'Estat espanyol 1.373 dones. L'organització armada ETA en va matar entre 830 i 856 persones. Per tant, per molt menys, l'Estat va muntar un GAL, però en aquest cas són dones... fem un minut de silenci i ja està!

Test de Bechdel

El test de Bechdel evalua la representació femenina a través de 3 criteris:

- Que hi hagi almenys dos personatges femenins amb nom
- Que les dones parlin entre elles
- Que la conversa de les dones no sigui sobre els homes

Va ser proposat per Alison Bechdel el 1985 en una de les seves tires còmiques.

SÍ, ÉS MASCLISME!

Ara fa cent anys: El Complot de Prats de Molló

Text de **Jaume Puigventós**

Els antecedents

El setembre de 1923 el capità general de Catalunya, el general Miguel Primo de Rivera, va donar un cop d'estat amb el suport del rei Alfons XIII i es va suspendre la Constitució. I va començar una forta repressió dels polítics, sindicals i cívics a tot l'estat. A Catalunya la repressió es va acarnissar amb gairebé totes les manifestacions del catalanisme, des de l'ús social de la llengua a la prohibició de les sardanes, passant pel desballestament de la Mancomunitat, l'exili de personalitats polítiques o la censura militar de la premsa.

Retrat de Francesc Macià fet per Ramon Casas. Col·lecció MNAC.

Francesc Macià

Nascut a Vilanova i la Geltrú el 21 de setembre de 1859, en morir el seu pare, quan tenia 16 anys, va ingressar a l'Acadèmia Militar de Guadalajara i en sortí com a oficial del Cos d'Enginyers militars. Compaginà, amb èxit, l'enginyeria militar amb la civil. Castigat amb un canvi de destí per haver-se manifestat en contra d'un grup de militars que el 1905 va atacar i destruir la redacció del setmanari barceloní *¡Cu-Cut!*, el 1907 va presentar-se a les eleccions generals i sortí elegit diputat per Solidaritat Catalana, formació de diversos grups catalanistes. Llavors abandonà l'exèrcit, amb el grau de tinent coronel. El 1919 va fundar la Federació Democràtica Nacionalista i el 1922 el partit catalanista radical Estat Català, dins el qual va desenvolupar la seva vida política fins a la seva mort.

Arran del cop d'estat primoriverista va haver-se d'exiliar a París, des d'on continuà l'activitat política. Entre les accions que va promoure hi ha l'emissió el 1925 de l'anomenat **Emprèstit Català**, conegut també com Emprèstit Pau Claris, destinat a promoure la independència de Catalunya, que va recaptar uns 9 milions de pessetes (uns 60 milions d'euros d'avui), entre catalans del Principat i, sobretot, d'Amèrica. També viatjarà a la URSS per intentar trobar diners de la Komintern (la Internacional Comunista), però el viatge no donà cap resultat.

Títol de l'anomenat Emprèstit Català, signat per Francesc Macià.

Judici dels implicats en el Complot (1927). Macià a la part dreta.

El Complot

La principal activitat finançada amb aquells diners fou la constitució d'un embrionari exèrcit català que havia d'entrar a Catalunya des de dues localitats del Vallespir, la comarca nord-catalana. S'unirien militants de la CNT i que obtindrien la solidaritat i el seguiment dels pobles que s'anirien ocupant. El pla de l'atac consistia a crear dos grups de militars que, de matinada, travessarien la frontera que separa França amb Espanya, un des de Sant Llorenç de Cerdans i l'altra des de Prats de Molló, travessant el coll d'Ares, que connecta amb Molló. I confluirien a Olot, per trobar-se amb grups vinguts de l'interior. Com veurem, una ingenuïtat total.

Macià volia formar una força militar d'entre 400 i 500 voluntaris. Però les dissidències a l'interior d'Estat Català va forçar-lo a avançar-se i, comptant només amb 150 voluntaris catalans i alguns d'altres nacionalitats, el 30 d'octubre va donar l'ordre de mobilització. La idea havia estat actuar l'11 de setembre, però no havien arribat les armes i es va ajornar.

El 30 d'octubre de 1926 Macià va donar ordre de mobilització. Havia aconseguit reunir, com s'ha dit, un grup de 150 voluntaris catalans i un de més reduït d'antifeixistes italians. Entre els italians hi havia Ricciotti Garibaldi, net del famós revolucionari Giuseppe Garibaldi, que resulta que era un infiltrat dels serveis secrets de Mussolini. Aquest va avisar les autoritats espanyoles que, al seu torn, advertiren les franceses. El 4 de novembre de 1926 es produeixen els anomenats **fets de Prats de Molló**, és a dir, la detenció de Francesc Macià —i d'una part de l'estat major d'Estat Català— i de 115 independentistes per la Gendarmerie. Entre els detinguts hi ha alguns antifeixistes italians, entre els quals Ricciotti Garibaldi.

Les conseqüències

Els detinguts, bàsicament desertors catalans que no havien volgut anar a la guerra d'Espanya amb el Marroc, migrants econòmics i estudiants. Es va arrestar 115 persones, 94 catalanes, 18 italianes i 3 armènies, i es va processar 15 catalans i 2 italians. Dels detinguts, 86 foren deportats a Bèlgica el 15 de novembre. Però de la resta de detinguts al final només en foren jutjats 20 a París els dies 20, 21 i 22 de gener de 1927.

Francesc Macià es va declarar responsable únic i, en nom de tots els acusats, va fer una declaració de principis basats en la democràcia, la independència i la revolució. Macià i Garibaldi foren condemnats a dos mesos de presó i 100 francs de multa, i els altres, a un mes i 50 francs. Una bona part de la intel·lectualitat francesa va signar un manifest pro-Macià i el judici va representar la difusió mundial de l'independentisme català i el seu líder un genuí representant de la resistència antifeixista.

Expulsat a Bèlgica, Macià, sense recursos, va haver de buscar feina per sobreviure. Finalment, va traslladar-se a Amèrica, on tampoc no obtingué gaire suport. Amb el final de la dictadura de Primo de Rivera va poder retornar a Catalunya (febrer de 1931). Convertit en el líder de l'independentisme català va assolir el càrrec de president de la Generalitat després de les eleccions d'aquell any. Conegut amb el sobrenom de «l'Avi», gaudí d'una enorme simpatia entre el poble, com es va fer palès en el seu multitudinari enterrament. Va morir el 25 de desembre de 1933.

Esparreguera, 6-12-1931. Inauguració de l'Escola Verge de la Muntanya. Teresa Pellicer Matas parla amb el president. Foto de l'arxiu familiar de la bruquetana Teresa Rius Bou, neta de Teresa Pellicer.

Les orenetes bruquetanes i com distingir-les

Text d'**Oriol Borrut**

Quan arriba la primavera comencen a arribar d'Àfrica aquestes petites bestioles alades, que auguren l'arribada del bon temps o, cada cop més, la calor aclaparadora.

Ara bé, us heu fixat si són totes iguals o bé hi ha més d'un tipus d'oreneta?

Doncs al Bruc hi podem trobar fins a 3 espècies diferents d'oreneta niant-hi, a part dels falciots, que sovint també els confonem amb orenetes.

Tant orenetes com falciots estan molt lligats a la presència humana de cara a buscar lloc on fer el niu, ja que aprofiten racons de les nostres cases per a tirar endavant la seva descendència.

Les orenetes hi fan els nius amb boletes de fang i els falciots aprofiten escletxes i forats de ventilació.

On el fan i com és el niu, ens ajudarà a distingir totes aquestes espècies diferents de visitants estiuençs alats, a banda del seu aspecte físic.

Aquí van algunes pistes per a distingir-les:

Oreneta Cuablanca (*Delichon Urbicum*)

La menys vergonyosa de totes. Fa el niu a les façanes dels edificis, sota d'algun sortint, ja que el fa enganxat al sostre, deixant un foradet per entrar-hi i sortir-ne. Són els nius que veiem des del carrer. Elles com a tal són de color negre per sobre, excepte a la zona just a sobre la cua, que és de color blanc, d'aquí el seu nom. Per sota són totes blanques menys la cua. Al Bruc és l'espècie més abundant.

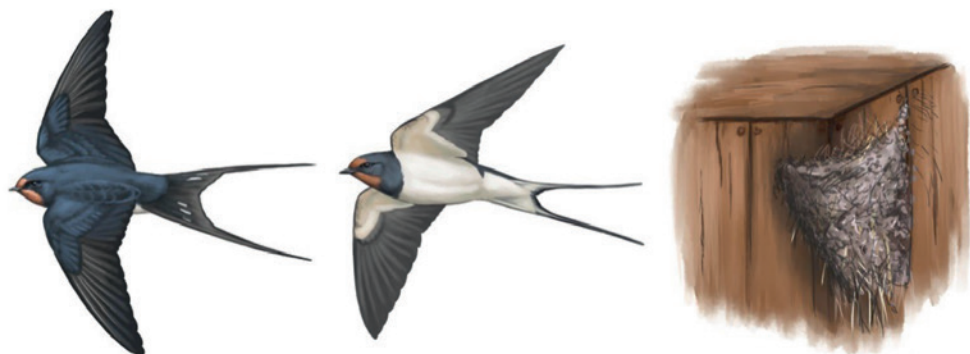

Oreneta Comuna (*Hirundo rustica*)

Més reservada. Fa el niu a racons més amagats de les cases, com per exemple sota els porxos dels patis, als garatges i fins i tot dins algun petit túnel o pont.

Els seus nius no toquen al sostre, queden com una cassoleta tota oberta per sobre.

Elles també són de color negre, però amb tornassols blavosos. Tenen la típica cua forcada que sempre dibuixem quan fem una oreneta i per sota també són blanques, excepte sota el coll i el front, que el tenen d'un taronja vermellós.

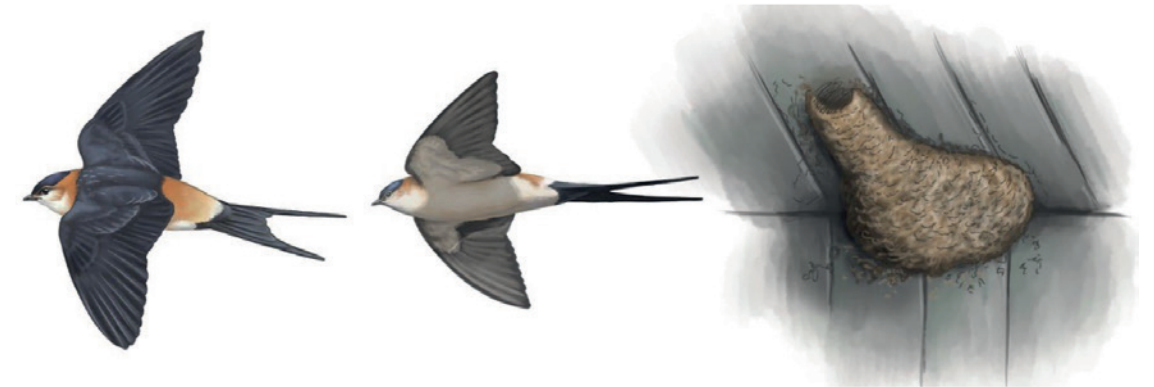

Oreneta Cua-rogenca (*Cecropis daurica*)

La més escassa de totes. Es tracta d'una espècie escassa a Catalunya. Al Bruc només se'n coneixen dos nius, cosa que ens fa ser un poble molt privilegiat.

Fa el niu en llocs amagats (com l'oreneta comuna) i el fa totalment enganxat al sostre i hi fa un tub de sortida que el fa totalment inconfusible. Al Bruc s'ha donat el cas que una parella cua-rogenca va aprofitar un niu d'oreneta comuna i el va transformar al seu gust.

Elles són com una barreja de les altres dues. Per sobre són negres, tenen la cua llarga i forcada com l'oreneta comuna i, just a sobre hi tenen una taca de color taronja clar. Per sota són blanquinoses i la zona del clatell és de color taronja.

Falciot negre (*Apus apus*)

Tot i no ser una oreneta, molts cops es confon. És el que fa els crits més característics dels pobles als estius.

El seu nom ens ajudarà a distingir-lo, ja que com ens pot fer intuir, aquest ocell té forma de falç.

Fa el niu a forats estrets de les parets, sovint amb una entrada molt estreta.

Si bé hi ha diverses espècies de falciot a Catalunya, la que nia al Bruc és aquesta.

Espero que amb aquestes pistes, a poc a poc, aneu distingint les unes de les altres. Elles, com les persones, migren per evitar condicions adverses, si no ho farien, ja que tota migració sempre implica un risc i molts sacrificis. Podem ignorar-les i simplement que siguin figures que es mouen al nostre voltant o ser-ne conscients, observar, escoltar, entendre i aprendre tot el que ens poden aportar. El coneixement sempre aporta un prisma diferent i ampli sobre les persones i la resta d'éssers vius que ens rodegen.

Llegiu!

Del pulp magazine a la novel·la negra i la seva influència social a principis del segle xx

Text d'Isabel Notivoli

Article fet sense IA

A les primeres dècades del segle XX, als Estats Units, i provenint de les *dime novels* (dime moneda de 10 centaus), varen triomfar les **revistes pulp, publicacions barates de diferents gèneres de ficció que van marcar per sempre la cultura popular nord-americana i occidental**. Etimològicament, el terme *pulp* fa referència al rebuig de polpa de fusta amb què es fabricava un paper de molt mala qualitat i de preu molt assequible.

Molts escriptors respectats i reconeguts escriuen per als *pulps* malgrat que les revistes eren més conegudes per la seva temàtica sensacionalista.

Hi ha qui erròniament considera el *pulp* com un gènere en si mateix, quan en realitat és un format d'impressió. Els *pulps* van tenir una certa funció didàctica i social en apropar la classe treballadora i popular a la lectura, en aquells moments restringida a les classes més acomodades pel cost elevat dels llibres. Després d'un període d'èxit iniciat el 1896, el gènere va decaure a partir de la dècada de 1950 per l'augment del preu del paper i la competència dels còmics i la televisió.

La varietat de trames de ficció és ingent: racials, western, socials, extraplanetàries, eròtiques, terror, policiaques... arguments simples on el bé triomfa sobre el mal, amb l'única funció d'entretenir i atreure els lectors amb portades espectaculars amb un gran impacte visual, que foren, en part, responsables de l'èxit de les revistes.

A la dècada de 1920 l'erotisme comença a ser explotat massivament. Durant l'era de la Gran Depressió els *Dirty Comics* són el principi oficial de l'erotisme a la indústria. Encara que tractaven diversos gèneres, podem dir que el terror i el policíac van ser els més importants.

El 1910 les revistes *pulp* especialitzades com *Detective Story Magazine*, *Dime Mystery Maga-*

zine o *Detective Stories*, es veuen influenciades per la novel·la anglesa, gènere literari amb arguments que giraven al voltant dels casos policials d'un detectiu. El *Hard Boiled* sorgeix com una variant als Estats Units de la novel·la negra clàssica, gènere literari que va ser molt famós en les primeres dècades del segle XX amb autors com Agatha Christie o Arthur Conan Doyle. El *Hard Boiled* se centrava en històries de detectius durs i insensibles amb actituds realistes cap a la violència que van revolucionar el gènere.

Sense cap mena de dubte, la principal i millor impulsora de la ficció detectivesca fou la revista *Black Mask*. Carroll John Daly, Erle Stanley Gardner i Dashiell Hammett en van ser pioners. Pràcticament tots els autors clàssics del gènere van publicar en aquesta publicació.

Una forma de mantenir els costos baixos era pagar menys als autors. Alguns d'aquests autors van començar en aquest mitjà abans de tenir èxit o en el cas de necessitar diners ràpids, atès que els pagaments eren immediats.

Durant la Segona Guerra Mundial la manca de paper va afectar seriosament la producció dels *pulp* per l'augment constant dels costos. El 1949 l'*Streer&Smith*, l'editorial més gran de *pulp* va tancar la majoria de les revistes, però l'expansió de la televisió fou la principal causant de la davallada.

En la dècada dels 80, en format totalment *pulp*, l'Editorial Bruguera va publicar la col·lecció *Club del Misterio*. Un dels seus millors valors fou l'acurada selecció d'autors i títols, amb "lo bo i millor" de la novel·la negra i detectivesca.

Alguns escriptors que van publicar en format *pulp*:

Charles Bukowski
Isaac Asimov
Ray Bradbury
Edgar Rice Burroughs
Raymond Chandler
Arthus C Clarke
Joseph Conrad
Philip K Dick
Arthur Conan Doyle
Erle Stanley Gardner
David Goodis
Rudyard Kipling
Jack London
H. P. Lovecraft
Horace McCoy
Jim Thomson
Mark Twain
H. G. Wells
Tennessee Williams
E. Allan Poe

Les espècies d'aus protegides del massís de Montserrat

Text de Xavier París

La muntanya de Montserrat és un massís amb una gran biodiversitat d'espècies que, en alguns casos, gaudeixen de protecció especial. El Decret 148/1992, de 9 de juny, regula les activitats fotogràfiques, científiques i esportives que poden afectar les espècies de la fauna salvatge. Dins d'aquest marc normatiu, l'any 2008 es va arribar a l'Acord per a la regulació de l'escalada, les vies ferrades i les canals equipades al Parc Natural de la Muntanya de Montserrat.

El cas més sensible és el de les espècies d'aus rupícoles protegides per la normativa, que utilitzen cavitats a les parets per nidificar. Per aquest motiu, activitats com l'escalada estan regulades segons els sectors per permetre la nidificació i la reproducció d'aquestes espècies. Les restriccions afecten l'11 % de les vies inventariades de tota la muntanya.

Les aus rupícoles protegides del massís són les següents:

Àliga cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*)

L'àliga cuabarrada, també anomenada àliga perdiguera, és un depredador especialitzat en la captura d'ocells i mamífers de mida mitjana.

Àliga cuabarrada. Foto: Àlex Ollé

Està considerada una de les espècies més amenaçades d'Europa, on ha patit una regressió molt important durant els darrers anys. Viu en ambients mediterranis i en espais humanitzats que li són favorables. La seva agilitat, discreció i versatilitat li permeten sobreviure en aquest tipus de territoris.

Falcó pelegrí (*Falco peregrinus*)

És una espècie d'ocell rapinyaire de la família dels falcònids (Falconidae). Es tracta d'una au de mida gran i de l'animal més ràpid del planeta, amb velocitats que poden arribar als 300 km/h en vols en picat quan ataca altres ocells, la seva especialitat. A Montserrat es distribueix de manera dispersa per tot el territori i la seva presència s'ha catalogat com a propera a l'amenaça. Tot i que el seu nom fa referència al seu caràcter migratori, el falcó pelegrí mediterrani és sedentari. No construeix niu, sinó que aprofita cavitats o lleixes en parets rocoses, o bé reutilitza nius d'altres espècies.

Falcó mostatxut. Foto: Andy Morfiew

Xoriguer (*Falco tinnunculus*)

És un ocell rapinyaire de la família dels falcònids, de mida petita en comparació amb les altres espècies. És fàcil d'observar i de reconèixer per la seva manera característica de volar quan caça: es manté gairebé immòbil, cara al vent, a poca alçada, batent ràpidament les ales com un helicòpter mentre busca preses en espais oberts. Nidifica en cingleres i caça principalment en espais oberts, on captura ratolins, talpons i insectes.

El Xoriguer. Foto: Eduard Villar Lleónart

Falcó mostatxut (*Falco subbuteo*)

Una altra espècie d'ocell rapinyaire de la família dels falcònids. És semblant al falcó pelegrí, però de mida més petita, amb la cua més curta i les ales molt més llargues. Tot i que nidifica en zones forestals, a Montserrat ho fa en cingleres.

És molt ràpid i àgil i es caracteritza per tenir una taca blanca al clatell. Les franges fosques del pit són més nombroses i, si hom el mira de front, sembla que llueixi un magnífic bigoti negre.

S'alimenta principalment de falciots i orenetes, a més d'altres ocells, micromamífers i insectes.

Falcó Pelegrí. Foto: Samuel Paul Galick

Corona de rei (*Carlina acaulis*).
Protecció contra els mals esperits.

Arrels que ens uneixen: el saber popular en l'essència del nostre paisatge

Text de **Bonilla, Y.Y.**

Quan parlem de biodiversitat, sovint centrem l'atenció en els components moleculars o ecosistèmics i deixem en un segon pla un element fonamental que els articula: la interacció humana. L'etnobiobiodiversitat, o diversitat biocultural, parteix de la idea que l'ésser humà és un element actiu del sistema i que la memòria col·lectiva ha modelat, al llarg dels segles, la manera com les comunitats han utilitzat els recursos naturals (Vallès *et al.*, 2000; Maffi, 2001).

El coneixement i l'ús de la diversitat biològica per part de les comunitats humanes constitueixen una part fonamental del patrimoni cultural i de la diversitat biocultural de qualsevol territori. Lluny de ser un saber estàtic, l'etnobiobiodiversitat comprèn un ampli ventall de categories d'ús que reflecteixen la profunda relació entre les persones i el seu entorn natural, així com els vincles entre

cultures diferents que han desenvolupat usos semblants de recursos diversos per satisfer necessitats o funcions comunes.

Històricament, l'ús tradicional de la biodiversitat ha anat molt més enllà dels recursos alimentaris i de les plantes silvestres comestibles. El coneixement popular ha incorporat aplicacions medicinals, ornamentals, magicoreligioses i artesanals. Aquestes darreres comprenen des de la confecció de vestimenta i l'aprofitament de pells i ossos d'animals fins a la fabricació d'estrís quotidians, eines agrícoles i, fins i tot, instruments musicals elaborats amb fustes locals com el boix o l'ave llaner. L'anàlisi d'aquestes pràctiques revela que la relació amb l'entorn és integral i multifacètica, i que abasta nombroses dimensions de la vida rural.

Actualment, la recerca científica reconeix cada vegada més la importància dels coneixements tradicionals, tant pel seu potencial per contribuir a una gestió sostenible dels recursos naturals com per la seva rellevància en la millora de la qualitat de vida i per les possibles aportacions als àmbits biomèdic i farmacològic. Alhora, aquests coneixements poden contribuir al desenvolupament econòmic de nombroses comunitats rurals (Gómez-Baggethun *et al.*, 2010).

Aquest treball d'investigació, de caràcter exploratori, dut a terme a Riudaura, a la Garrotxa, documenta aquesta relació entre comunitat i territori. S'hi han catalogat 107 tàxons amb aplicacions tradicionals, que abracen àmbits que van des de l'etnobotànica fins a l'aprofitament i la gestió de recursos animals. El conjunt posa de manifest la importància de preservar aquest patrimoni davant els processos de transformació i industrialització de l'àmbit rural.

Riudaura és un municipi català de la comarca de la Garrotxa, a la província de Girona, que limita amb la comarca del Ripollès. Actualment, compta amb una població aproximada de 650 habitants (comunicació personal, 2023). D'acord amb la informació compartida per diversos habitants de la zona, el municipi hauria estat anomenat originàriament «Riodazzari», en referència a una vall erma, abans d'adoptar el nom actual de Riudaura. Aquest nom estaria relacionat amb un dels principals elements del municipi: la riera de Riudaura, que neix al Coll de Canes, travessa el nucli i el terme municipal i continua fins a arribar a Olot (Ajuntament de Riudaura, 2023).

El municipi destaca pels seus valors paisatgístics i pels serveis ecosistèmics que ofereix. S'ubica en una vall envoltada de muntanyes volcàniques i boscos prepirinencs. Aquestes característiques converteixen Riudaura en un territori d'interès per a activitats com el senderisme, els bioblitz i el turisme rural, tot i que les seves principals activitats econòmiques continuen vinculades a l'agricultura i la ramaderia.

Metodologia participativa: més que una única veu

Per documentar aquest patrimoni biocultural, la recopilació de dades no es va limitar a una única font ni a un sol testimoni, sinó que es va basar en un procés metodològic participatiu, fonamentat

en el treball de camp i en la diversitat de veus i experiències del territori.

L'estratègia metodològica va combinar l'observació directa, l'etnografia i diverses vies d'aproximació:

- **Interacció inicial i observació participant:** es va establir contacte amb joves agricultors locals i amb habitants fortament arrelats al territori, principalment a la localitat del Molí de la Plana.
- **Dinàmiques grupals:** es va participar activament en una sessió del grup de teixit de dones de Riudaura, en què dones de diferents generacions van compartir coneixements tradicionals sobre plantes i usos quotidians transmesos de mares i àvies.
- **Entrevistes semiestructurades amb informants clau:** es van mantenir converses en profunditat amb diversos actors locals, entre els quals hi havia referents de la memòria oral del municipi i creadors de contingut etnobotànic contemporani, com ara el perfil @salads_by_manu. Aquesta diversitat de testimonis va permetre obtenir una visió coral, dinàmica i àmplia de la memòria viva del territori.

Un dels aspectes més destacables que es van identificar és la persistència d'aquests sabers a través de les xarxes socials i dels espais de socialització intergeneracional. Això posa de manifest que el coneixement tradicional no és necessàriament un patrimoni tancat en el passat, sinó que pot continuar transformant-se i transmetent-se mitjançant nous canals.

Cua de cavall (*Equisetum arvense*).
Es fa servir pel tractament de malalties renals.

Resultats: el saber en el paisatge

Per oferir una visió més completa de la biodiversitat gestionada, presentem a continuació una selecció de les dades recollides, que il·lustren tant la diversitat taxonòmica com la versatilitat dels usos tradicionals identificats al municipi de Riudaura.

A partir de l'inventari general de 107 tàxons registrats, l'anàlisi de les dades revela una notable diversitat de categories d'ús, que comprenen des dels recursos alimentaris i la fitoteràpia tradicional fins a l'aprofitament artesanal de la fauna i la flora locals.

- **Recursos alimentaris i begudes tradicionals:** destaca el noguer (*Juglans regia* L.), diverses parts del qual, especialment el fruit i la fusta, han estat vinculades a pràctiques tradicionals, entre les quals es troba l'elaboració de ratafia. Així mateix, espècies silvestres com el trèvol roig (*Trifolium pratense*), conegut localment com a trèvol vermell o «amadina», han adquirit una nova rellevància culinària gràcies a la seva incorporació en amanides silvestres d'interès gastronòmic.
- **Aplicacions medicinals i fitoteràpia:** el repertori etnobotànic recollit inclou espècies amb una llarga tradició d'ús en la medicina popular catalana. Entre aquestes hi ha la didalera (*Digitalis purpurea* L.), tradicionalment utilitzada per a diverses afeccions; l'orella d'os (*Ramonda myconi* L.), associada tradicionalment al tractament d'hemorràgies i inflamacions; i la berbena (*Verbena officinalis*) i l'arnica (*Arnica montana*), valorades tradicionalment per les seves propietats medicinals. En l'àmbit de la zoologia medicinal, també es documenta l'ús tradicional del cos sencer de la víbora (*Vipera aspis*) en infusions.
- **Aprofitament artesanal i material:** el coneixement tradicional de la fauna i la flora també es manifesta en l'aprofitament de materials destinats a la vida rural i a l'artesania. Un exemple és l'ús integral dels cossos de xais i cabres (*Capra spp.*), les pells i els ossos dels quals han estat aprofitats històricament amb finalitats artesanals. A això s'hi afegeixen espècies forestals com el boix (*Buxus sempervirens*) i l'avellaner (*Corylus avellana*), les fustes dures i resistents dels quals han constituït una matèria primera tradicional per a la fabricació d'estris, eines agrícoles i instruments musicals.

Blenera o Trepó (*Verbascum thapsus*).
s fa servir com a esquer en pesca.

Aquest conjunt de pràctiques evidencia una profunda adaptació al medi, en què l'aprofitament dels recursos naturals, des de l'ús ornamental d'ossos d'animals fins als usos tradicionals de plantes amb finalitats medicinals, forma part d'una determinada manera d'entendre i gestionar l'entorn.

Així mateix, aquestes pràctiques mostren com la gestió comunitària del paisatge ha contribuït històricament a establir una relació d'equilibri entre les necessitats de la comunitat i els recursos disponibles, atorgant a les diferents espècies un paper determinant dins l'economia, la cultura i la vida quotidiana locals.

En el següent codi QR trobareu l'[annex de la taula extensa](#)* que recull les dades recopilades i que permet il·lustrar amb més detall la diversitat taxonòmica i la versatilitat dels usos tradicionals identificats al territori. Les dades i les descripcions que s'hi presenten reflecteixen fidelment les expressions, els matisos i el to originals de les persones entrevistades durant el treball de camp. Se n'ha respectat la terminologia tradicional i popular, i la intervenció tècnica s'ha limitat a la verificació taxonòmica i a l'assignació del nom científic corresponent, amb la finalitat de garantir el rigor de l'inventari.

*[Annex de la taula extensa](#)

Pandero quadrat artesanal fet amb pell d'animal.

Del saber de Riudaura al paisatge del Bruc

L'experiència de Riudaura ens ofereix també un punt de partida per mirar cap a altres territoris i preguntar-nos fins a quin punt aquesta relació entre societat, biodiversitat i memòria col·lectiva es manifesta en altres comunitats rurals catalanes.

En aquest sentit, el cas del Bruc resulta especialment suggeridor. La identitat col·lectiva i la història del municipi estan estretament vinculades al territori i a l'orografia singular de la muntanya de Montserrat. El paisatge del Bruc conté un valuós patrimoni biocultural, en què diverses espècies vegetals i animals han estat relacionades històricament amb l'economia, la farmacopea popular i la vida quotidiana de les generacions que han habitat aquest territori.

Entre les espècies que poden exemplificar aquesta relació destaquen:

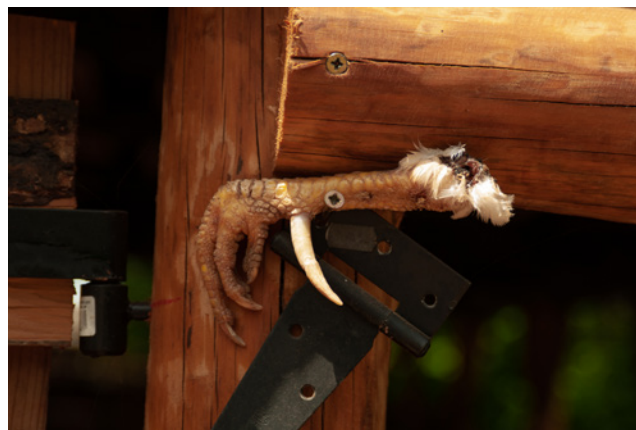
- ***Erica arborea* (el bruc):** arbust que dona nom al municipi i la presència del qual contribueix a configurar el paisatge de les seves vessants. Històricament, la seva fusta resistent i amb bones propietats com a combustible ha estat aprofitada per a l'elaboració de carbó vegetal, utilitats agrícoles i diverses peces d'artesanía local.
- ***Olea europaea* (l'olivera):** més enllà del seu fruit i de la producció d'oli d'oliva, l'olivera constitueix un element fonamental de la cultura i la dieta mediterrànies. La seva fusta també ha estat tradicionalment utilitzada en la fusteria artesanal per la seva duresa i pel seu vetejat característic.

- ***Thymus vulgaris* (la farigola):** una de les herbes aromàtiques i medicinals més arrelades als entorns de Montserrat. Tradicionalment, s'ha utilitzat en la medicina popular per a l'elaboració d'infusions, preparats contra la tos i altres remeis; també com a condiment habitual de la cuina tradicional.
- ***Salvia rosmarinus* (el romaní):** arbust mediterrani característic, molt valorat dins l'etnobotànica local pels seus usos tradicionals, especialment els relacionats amb l'àmbit medicinal i digestiu. També ha estat emprat en l'elaboració de preparats i licors tradicionals associats a l'alleujament de determinades molèsties.

Aquesta aproximació no pretén afirmar que les dades obtingudes a Riudaura siguin directament extrapolables al Bruc. Més aviat, l'experiència de Riudaura ens convida a formular una pregunta: quants d'aquests coneixements tradicionals continuen presents al paisatge i a la memòria col·lectiva del Bruc?

Per això, més que limitar-nos a identificar les espècies i els seus usos, cal preguntar-nos si aquests sabers es conserven avui en la memòria de les persones més grans i, sobretot, si encara existeix una transmissió activa i intergeneracional d'aquest coneixement.

El repte, per tant, no és només documentar allò que encara es recorda, sinó entendre com es transmet, com es transforma i quin paper pot tenir en el present. El patrimoni biocultural no és únicament una herència del passat: és també una forma de coneixement viu que pot ajudar-nos a comprendre millor el territori que habitem i la relació que hi mantenim.

Pota de gall.
Dona protecció davant els depredadors.

Marieta de set punts (*Coccinella septempunctata*). Control biològic.

Agraïments

- Albert Alba: historiador i músic tradicional català. Instagram: @Cargolsambceba
- Aleix Mayans: tècnic audiovisual, CCMA
- Joan Vallés Xirau: Catedràtic de Botànica i Farmàcia, UB.

Eines de fusta. Treball al camp.

Literatura consultada

Gómez-Baggethun, E., Mingorría, S., Reyes-García, V., Calvet, L., & Montes, C. (2010). Traditional Ecological Knowledge Trends in the Transition to a Market Economy: Empirical Study in the Doñana Natural Areas. *Conservation Biology*, 24(3), 721-729. <https://doi.org/10.1111/j.1523-1739.2009.01401.x>

Maffi, L. (2001). *On Biocultural Diversity: Linking Language, Knowledge, and the Environment*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA53034332>

Stepp, J. R., Wyndham, F. S., Zarger, R., Cohen, M., Lee, S. M., & Berlin, E. A. (2002). *Ethnobiology and Biocultural Diversity: Proceedings of the Seventh International Congress of Ethnobiology*. <https://www.amazon.com/Ethnobiology-Biocultural-Diversity-Proceedings-International/dp/0820323497>

Vista de Els coneixements i els usos de la diversitat biològica: present i futur de l'etnodiversitat a Catalunya. (s. f.). <https://www.raco.cat/index.php/RevistaEtnologia/article/view/48996/59783>

Web oficial de l'Ajuntament de Riudaura. (s. f.-b). Web oficial de l'Ajuntament de Riudaura. <https://riudaura.cat/>

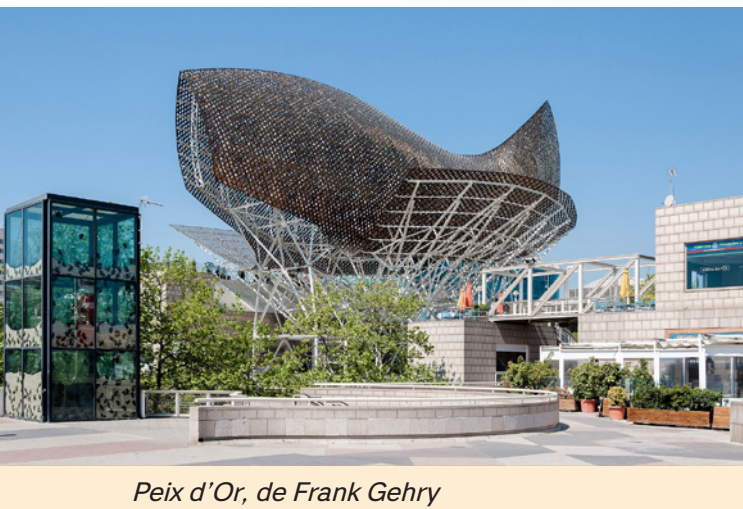
Barcelona 92: l'empremta artística d'uns Jocs que encara viuen a la ciutat

Text de **Cristian López**

Quan pensem en els Jocs Olímpics de Barcelona 1992, sovint ens venen al cap les grans fites esportives, la cerimònia inaugural o la projecció internacional que va assolir la ciutat. Però Barcelona 92 va significar molt més que un esdeveniment esportiu de primer nivell: va representar una autèntica transformació urbana, cultural i simbòlica que encara avui es pot veure i viure pels carrers de la ciutat.

Un dels grans llegats dels Jocs és precisament aquest: Barcelona es va convertir en un espai on l'art, l'esport i l'olimpisme es van unir d'una manera molt visible. La ciutat no només es va preparar per acollir competicions, sinó que també es va reinventar estèticament i urbanísticament. Nous espais, noves infraestructures i noves icones visuals van començar a formar part del paisatge quotidià dels barcelonins.

Aquest llegat es fa especialment evident en algunes obres i espais que han perdurat fins avui. Un dels exemples més coneguts és el **Peix d'Or de Frank Gehry**, situat al Port Olímpic. Aquesta gran estructura metàl·lica s'ha convertit amb el pas dels anys en una de les imatges més emblemàtiques de la Barcelona moderna i en un símbol de la recuperació de la façana marítima de la ciutat.

Peix d'Or, de Frank Gehry

Torre de Calatrava

Un altre element molt representatiu és la **Torre de Calatrava**. La seva silueta blanca i estilitzada, elegant i plena de simbolisme, continua sent avui una icona inseparable de l'Anella Olímpica i de la memòria visual de Barcelona 92.

També cal destacar el conjunt de l'**Anella Olímpica de Montjuïc**, que va molt més enllà del seu ús esportiu. És un espai on arquitectura, urbanisme i simbolisme col·lectiu conviuen per recordar aquell moment en què Barcelona es va obrir al món. Passejar-hi és, encara avui, retrobar-se amb l'esperit olímpic que va marcar tota una generació.

A la zona de la Vila Olímpica, la **plaça dels Voluntaris Olímpics** i altres elements urbans vinculats als Jocs continuen evocant el paper fonamental que va tenir la ciutadania en l'èxit d'aquell esdeveniment. No es tracta només d'espais funcionals, sinó de llocs carregats de memòria i significat.

A aquest patrimoni s'hi poden afegir també obres més directament escultòriques, com el **Tors atlètic de Rosa Serra**, que connecta de manera molt clara amb la representació artística del cos en moviment, de l'esforç i de la bellesa vinculada a l'esport. Aquesta peça exemplifica molt bé com l'univers olímpic també va inspirar creacions artístiques amb voluntat de permanència.

Tors atlètic, de Rosa Serra

Per tot això, es pot afirmar que Barcelona 92 no només va deixar estadis, pavellons o records esportius, sinó també un patrimoni artístic i simbòlic que continua viu. La ciutat encara conserva moltes petjades d'aquell moment històric, i moltes d'elles formen ja part de la seva identitat sense que sovint en siguem del tot conscients.

Més de tres dècades després, Barcelona continua explicant una part de la seva història a través d'aquestes obres, d'aquests espais i d'aquests símbols. Són testimonis d'un temps en què l'esport va transformar la ciutat, però també d'un moment en què la cultura i l'art van contribuir a donar sentit i bellesa a aquella transformació.

En definitiva, Barcelona 92 va demostrar que uns Jocs Olímpics poden deixar molt més que medalles. Poden deixar una ciutat renovada, una memòria compartida i un llegat cultural capaç de perdurar fins avui.

Altres exemples d'aquest llegat cultural són: **Mistos, de Claes Oldenburg i Coosje van Bruggen**; **L'Estel ferit, de Rebecca Horn**; **David i Goliat, d'Antoni Llena**.

Mistos, de Claes Oldenburg i Coosje van Bruggen

L'Estel ferit, de Rebecca Horn

David i Goliat, d'Antoni Llena

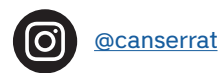

**Concert
de Nespres**
a Can Farrés,
17 de juliol de 2026

Foto: Carles Estrada

Can Serrat

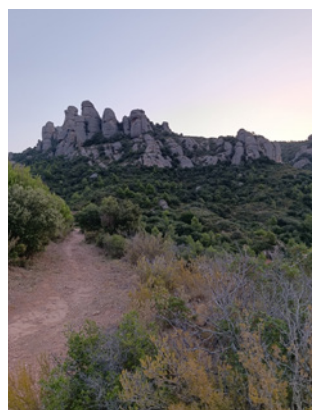
Text de **Can Serrat**

Des de Can Serrat ens plau compartir en aquest butlletí el treball de quatre creadores que, des de disciplines molt diferents, han fet de la relació amb el territori el fil conductor de la seva pràctica. Andrea Brunotti (Argentina) i Carla Blasco (Barcelona), tot i no haver coincidit durant la residència, han treballat totes dues amb el caminar com a metodologia i han incorporat la flora local del Bruc i Montserrat als seus projectes, girant al voltant de la idea de l'Herbari i experimentant amb tècniques d'estampació directa amb fulles i elements botànics recollits durant les seves caminades. Més endavant, al llarg de l'any, ens fa molta il·lusió compartir el treball de l'artista local Judit Luna (El Bruc) i de l'escriptora Mar Vilchez Aruani (Argentina), que formaran part de la programació d'enguany de MusicalBruc i més. *(Trobareu més informació sobre les propostes del MusicalBruc i més a la pàgina 5 d'aquest butlletí).*

Carla Blasco, *Teixir el paisatge*

Carla Blasco va desenvolupar durant la seva residència una nova fase de la seva pràctica vinculada a l'Art de Caminar i al paisatge de Montserrat. Va fer quatre caminades d'uns quinze quilòmetres cadascuna pel Parc Natural de la Muntanya de Montserrat, observant, identificant i recollint plantes, i registrant cada recorregut mitjançant cartografies digitals. D'aquest procés en van néixer tres grans teles de cotó, corresponents a tres dels recorreguts: mitjançant processos ecològics de mordentat, vaporització i oxidació, la matèria vegetal hi va deixar la seva empremta directament sobre el teixit. Paral·lelament, la identificació de les espècies recollides li va permetre construir un petit herbari vinculat als camins transitats. Les teles esdevenen així una altra manera de cartografiar el territori: no es tracta d'estampar la natura, sinó de fixar un temps viscut i teixir una relació amb el lloc.

Andrea Brunotti

Andrea Brunotti va arribar a Can Serrat a la primavera i va començar a conèixer el territori a través de llargues caminades entre el Bruc i Collbató. La varietat de flors i plantes trobades la va portar a plantejar el seu arxiu de treball com un Herbari: va recol·lectar espècies del lloc i va experimentar al Taller de Gravat del Cellar de Can Serrat amb la impressió sobre diversos suports: monotípia, estampació en premsa, frottage i estampació directa del negatiu amb corró. Va consultar la Biblioteca del Bruc sobre les espècies autòctones de la zona i en va fer un registre fotogràfic, alhora que elaborava un diari poètic d'escriptura. Aquest procés li permet plantejar avui l'edició d'un llibre de poemes i imatges titulat *Can Serrat, Herbari. Diario poético de un duelo*, actualment en fase de maquetació i correcció.

El proceso comenzó con el asombro ante la variedad de flores y plantas que encontré en la primera caminata que hicimos entre El Bruc y Collbató.

Can Serrat Herbari. Diario Poético de un duelo.

(Fragmento)
Andrea Brunotti

12/5
*¿Qué necesita un cuerpo fatigado?
Un descanso blando
Qué necesita un cuerpo afligido
Un abrazo blando
Qué necesita un cuerpo entumecido
Un capullo, una manta, un abrigo
blando, blando
(Blanca Arias, 2026, p. 84)*

La blandura de algunos materiales como las hojas
La blandura del lenguaje
La blandura de un tiempo lento
La blandura de unas ideas poco fijadas
La blandura de un pensamiento flexible
Una práctica a des-tiempo
blando, blando

Tiempo suspendido, casas cerradas
There is no people on this town
Canto de ruiseñores
Tartas de verduras
Printmaker and car washing today
Siesta en una hamaca paraguaya
Living (in) this place

Un tiempo blando, flexible, maleable, ocioso
Un tiempo destemplado
cambiante como el clima de El Bruc
Un tiempo insólito e improductivo
un tiempo
a time to rest

Can Serrat Herbari.
Diario Poético de un duelo.
(Fragmento)
Andrea Brunotti

13/5

Juliette read in french,
we don't understand nada,
but we ear de ritm of the poema
wake up really early because

the pajaros ar exited en la mañana

La imposibilidad del lenguaje para dar
cuenta de una experiencia
Leave me in El Bruc y no me lleven a
Barcelona any more

25/5

Luciérnagas
alguaciles
lagartijas
se atragantan en mi pecho
un atasco de emociones
atiborradas de llanto
unas ganas de llorar anestesiadas
por pastillas
un desconocido
ejerciendo el poder de su silencio
impenetrable
cuándo vas a volver
a ser el que eras
desconocido mio
nadie me cuida aquí
sólo las luciérnagas, lagartijas,
escorpiones
la tierra seca
la lluvia torrencial
la montaña expectante
los agujones de abejorro
zumbando en las mañanas
la cuesta de ida y vuelta
las hormigas gigantes
la tierra roja
me atraganta
cada día
escurridiza la distancia
que elijo nos separe

Els oficis són socialment necessaris

Text de Josep-Miquel Faura i Vendrell

Cada època ha desenvolupat els oficis i la tecnologia que li han estat necessàries, així com el models d'aprenentatge d'aquests oficis segons els esquemes i valors socials del moment.

Pràcticament des dels inicis de l'hominització amb la bipedestació i l'alliberament de les mans, l'espècie humana ha fabricat eines per guanyar eficàcia en les estratègies de supervivència. És a dir, eines per la cacera i la recol·lecció, el conreu de la terra, la fabricació de ceràmica o tantes altres eines per tantes altres funcions. Aquesta diversitat de necessitats tecnològiques ha creat una seqüència més o menys lineal de coneixements acumulats.

La pagesia, la ramaderia, la mineria, la construcció de cases, la terrissa, la fusteria, la metal·lúrgia, el tèxtil i moltes altres, són tècniques amb milers d'anys de desenvolupament.

Tants anys d'experimentació han creat uns corpus de coneixements sòlids, profunds i tan eficients i adaptats al nostre medi, que han esdevingut oficis socialment necessaris i conreats per persones molt expertes i especialitzades.

La pràctica dels oficis manuals va arribar a ser tan important i influent que va configurar un model de societat, un model d'urbanisme, corrents

Vitralls decoratius

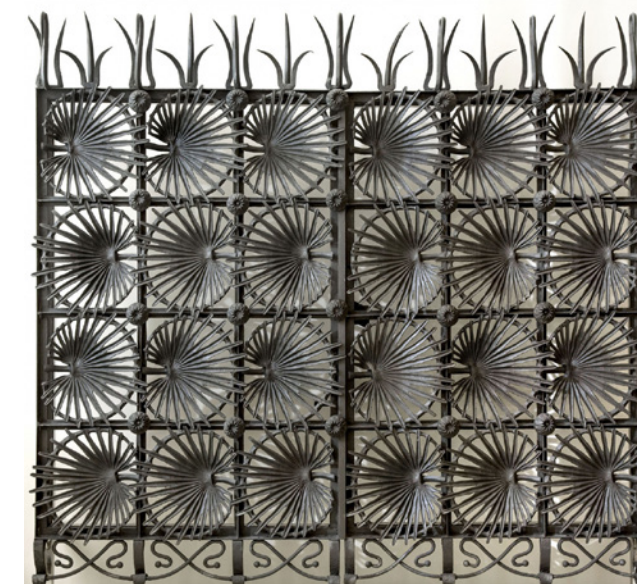
Construcció dels tradicionals revoltos a la manera catalana

artístiques, un sistema eficient d'aprenentatge i gremis d'una importància política immensa. Aquests gremis són a la base de les escoles d'arquitectura, d'urbanisme, d'enginyeries de tot tipus, la fabricació industrial, la pagesia moderna, etc.

Per una combinació de factors econòmics, sociològics, culturals i polítics, aquestes feines han perdut el prestigi que havien tingut fins fa una o dues generacions. La "professió" es valora més que "l'ofici". Ser "professional", tenir formació universitària implica, o millor dit implicava falsament, haver ascendit socialment.

Sense perjudici de les necessitats professionals actuals, que són les que toquen en temps de la revolució digital, em sembla que mai fins ara s'havia produït un trencament tan significatiu en aquesta cadena "evolutiva" del coneixement tecnològic acumulat. Amb la seva pèrdua, no només es perden les habilitats tècniques (que continuen sent necessàries), si no que també es perd un univers lingüístic, ètic, patrimonial i de cohesió social.

Reivindico la recuperació del treball manual fet amb passió, coneixement, intel·ligència i amb tecnologia actualitzada (i el seu rendiment econòmic, és clar) i pensem que sense picapedrers, fusters, ferrers, paletes, rajolers, vidriers, pintors, ceramistes i tots els oficis satèl·lit, el mestre Antoni Gaudí no hauria bastit cap dels seus projectes.

Porta de doble batent forjada dissenyada per Antoni Gaudí per a la Casa Vicens (Barcelona)

Encoratjo les persones joves a agafar el relleu, a aprendre un ofici manual, a estimar-lo i conservar-lo... gaudir-lo, i practicar-lo també com a mitjà de vida.

Però no és ni per romanticisme ni per nostàlgia que s'han de recuperar els vells oficis. És un llegat patrimonial que ens identifica, ens permet ser autosuficients i, en temps de globalització i d'obsolescència programada, ens permet reciclar, aprofitar els recursos propers, allargar la vida dels objectes i és una bona manera de plantar cara al malbaratament, en benefici de la humanitat i del planeta.

L'ofici d'herbolari, immensament ric en remeis per a la salut

Versos des del Refugi d'Agulles

Marginats

Amunt els fonolls, les jonces i malves
orelles d'os, ortigues i borraïnes.
Amunt cards, esbarzers i gerderes
argelagues i arítjols, aurrera!
Amunt totes aquelles que fugen d'un destí
amunt totes les bèsties marginades
perquè ens estem al marge
de camins, de sembrats i de granges.
Sense un déu que ens llauri,
sense un rei que ens esporgui,
sense un riu que ens arrossegui
a filats d'elèctriques consignes:
la llei salvatge del capitalisme
(decapitalisme canibalista).
Viure al marge i no tenir pagès
que et mani ser colza, o ser blat
ser userda o civada, ser un tancat
per al bestiar o terra empurinada.

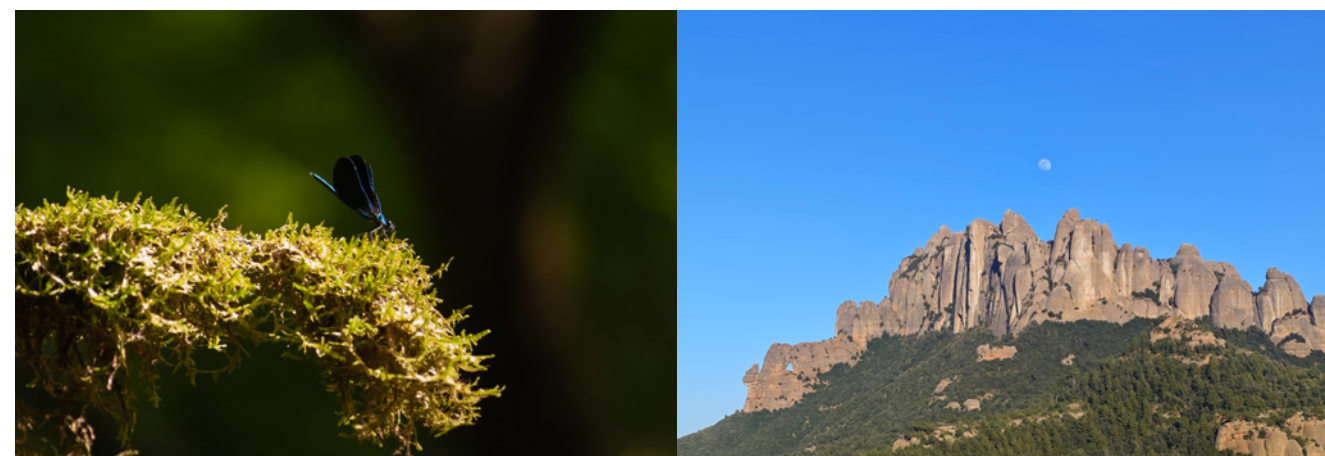
I el camí? Què coi és el camí?
El camí és només el marge del marge.
Al camí hi trobaràs terra tan premsada
que et serà impossible l'arrelar.
Al camí hi ha la pedra on tothom hi ensopega,
hi ha el fangar de les deu mil pantalles
i s'hi t'hi atures, al camí, et faran escorrialla
Al marge, madurem amb les mores
i els espàrrecs se'ns enfilen per les cames.

Al marge fem història, festa i refugi
fem de l'equilibri disbauxa
som pedra seca, art i màgia.
Al marge hi cap tothom,
tots els nascuts al marge
i tots els desterrats del camí.
Viure al marge perquè al camí
no hi ha falgueres regalimant rosada,
perquè ens diuen males herbes
per ser amants del contraban
practicar el lliure florir
i fer fruits per l'estraperlo.

Vivim al marge per no voler
córrer-viure, ennuegar-se i mal pair,
perquè des del marge veiem el ramat
errant cruïlles una volta i una altra.
Vivim al marge perquè ja no estimem
cap altre camí.

Llorenç Barba i Ferrer

Poesia

Un cant de vida

El so del vent,
el cant dels ocells,
La calidesa dels arbres
i la humitat de la terra.

El temps s'atura,
però la vida segueix.
I som aquí,
i seguim aquí.

Gaudim de la natura,
i tornem a néixer.
Respirant l'aire fresc
amb olor de fulles i de cel serè.

I notem que som vida.

I ens n'adonem què val més
pels moments en què s'atura el temps
i et contesta cantant un ocell.

I així, en aquest instant efímer,
ens fusionem amb el món,
sentint la seva essència,
vivint el seu batec etern.

Amb cada respir,
som part d'aquest cicle infinit,
i en la quietud,
escoltem la veritable melodia de la vida.

I potser és aquí,
en aquesta quietud,
on comença un nou camí.

Una petita vida creix en silenci,
com una llavor que desperta sota terra,
esperant la llum,
esperant el seu primer alè.

I nosaltres,
que avui escoltem ocells,
aviat escoltarem un altre cant.

Un cant nou,
immens i petit,
que ens recordarà
que la vida sempre troba una nova manera de
començar.

Bonilla, Y.Y & Aleix Mayans

Poesia de proximitat (quilòmetre zero)

Text de **Jaume Castellet**

Màrius Torres, Mercè Figueras i... el gessamí.

Sempre he cregut, que si quan fa calor, dediques una estona a llegir poesia, la xafogor sembla més passadora.

Per tant, fent-me cas a mi mateix, he estat rellegint poemaris com *Brins d'espígol* de Jacint Verdaguer.

Un dels versos es titula *Gessamí* i de cop i volta, m'ha vingut al cap que aquesta planta ha estat molt recurrent entre la gent que escriu.

S'hi han referit la Maria del Mar Bonet, en Joan Salvat-Papasseit, en Josep Carner, en Miguel Hernández, el mateix Verdaguer i molt altres, com el lleidatà Màrius Torres.

Vaig interessar-me – i molt – per en Màrius Torres cap a mitjans de la dècada dels 70, tot escoltant el disc d'en Lluís Llach *I si canto trist*. És un àlbum de nou cançons, de les que set són lletra i música del propi Lluís Llach i dues, *Cançó a Mahalta* i *La casa que vull*, són poemes musicats de Màrius Torres i Joan Salvat-Papasseit, respectivament.

Gairebé tothom que em coneix, sap que Joan Salvat-Papasseit és “el meu poeta”, però d'en Màrius Torres, francament, en sabia molt poc.

La seva biografia ens informa que va néixer a Lleida (1.910) i va morir al sanatori antituberculós de Puig d'Olena, a Sant Quirze Safaja (Moianès) (1.942). Es va llicenciar en medicina i va exercir de metge mentre la malaltia li va permetre. No va ser gaire temps. En aquells anys, abans d'estar reclòs definitivament al sanatori, es definia a si mateix com “un metge que fa versos”. Un cop internat, l'escriptura en general i la poesia en particular, es van convertir en la seva única activitat. És al sanatori, on va trobar Mercè Figueras, una noia de 30 anys que ja hi portava internada des de feia molt. Poc després de conèixer-se, comencen a escriure's i Mercè passarà a dir-se Mahalta a les cartes i poemes que li dedicà Màrius Torres. Unes poesies que van restar inèdites fins l'any 1947, quan l'editor i amic Joan Sales les publicarà pòstumament des de l'exili. Com no podia ser d'una

altra manera, a la *Cançó a Mahalta* que transcriu avui, es menciona el gessamí, però no és la que va musicar Lluís Llach i que em va portar a voler conèixer l'obra de Màrius Torres.

Igal que el gessamí

Heus aquí;
Igal que un gessamí, l'enamorat de l'aire,
li dona només l'ànima, l'alè de cada flor,
i, content d'estimar, sense que el vegin gaire,
fa més perfum al vespre, quan l'aire és pàl·lid,
jo, com un perfum fidel et donaria encara
la callada tendresa dels meus somnis més clars,
per a seguir-te i fondre's en l'alegria clara
d'un aire de records, estela del teu pas.
I com, en les nits blanques d'absències i de lluna,
de noves flors menudes s'enrama el gessamí,
noves flors jo obriria, pensades, una a una,
quan, de nit, ramparia pel mur del teu jardí.

Màrius Torres

Una cançó a Mahalta, 1.937

Setanta-cinc anys després de la mort de Màrius Torres, l'editorial Club Editor, dins de la seva col·lecció *La Cara Fosca de les Lletres*, va publicar el llibre *Cartes a Mahalta* on potser per primer cop, podem llegir les cartes que li escrivia Mercè Figueras a Màrius Torres. Aquest llibre ens relata la història d'un home i una dona que es coneixen al sanatori on viuen internats. Ella, té prop de trenta anys i ja en fa nou que lluita contra la tuberculosi; ell, als vint-i-cinc, tot just comença el combat.

En Màrius Torres, explica que es va fixar per primer cop en la noia, un vespre, en què ella va entrar tard a la sessió de cine amb què es distreien els malalts i va fer caure tot de cadires: “*En veure't cara a cara, ja em va fer estrany que una noia amb un tal posat de tendresa pogués fer tant soroll*”,

li escriu ell. Des de aquell moment, s'escriuen gairebé cada dia. No els queda altra manera de comunicar-se durant els períodes en què han de fer repòs absolut. Una infermera els fa de cartera i la intimitat creix entre ells d'una manera fabulosa. Aïllats, s'espionen per la galeria, s'observen, s'endevinen. En sis anys, la seva correspondència captura totes les irisacions de l'amor, les ombres de la malaltia, el silenci del món exterior després d'una guerra que envia a l'exili amics i parents. Gairebé sols, només el queda allò que s'ha desclòs al mateix temps que l'amor: la poesia. És, en definitiva, la història ben real de dos amants condemnats a un suplici amable: “Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels...”

I Ja posats a fer, transcriu sencer el poema que comença “Corren les nostres ànimes... Diu així;

Corren les nostres ànimes, com dos rius paral·lels
Fem el mateix camí, sota els mateixos cels
Corren les nostres ànimes, com dos rius paral·lels
No podem acostar les nostres vides calmes
Entre els dos hi ha una terra de xiprers i de palmes
No podem acostar les nostres vides calmes
En els meandres grocs de lliris, verds de pau
Sento com si em seguís el teu batec suau
En els meandres grocs de lliris, verds de pau
Sento com si em seguís el teu batec suau
I escolto la teva aigua, tremolosa i amiga
De la font a la mar, la nostra pàtria antiga
I escolto la teva aigua, tremolosa i amiga.

Màrius Torres

30 de març de 1.937

I per acabar, si em permeteu un consell ara que ja tenim la tardor a tocar, tingueu el llibre *Cartes a Mahalta* a la vostra llista de compres.

El que és quotidià

Text d'**Antonio Madrid**

El **12 d'agost** vam poder veure, i viure, un **eclipsi de sol**. Al Bruc, no va ser total. Tant se val, no ve d'aquí: va ser un **esdeveniment astronòmic històric, extraordinari**. És a dir, va estar fora del que és ordinari, habitual, a les nostres vides. Una vivència irrepetible. No estem acostumades a viure eclipsis solars. És clar, cal dir-ho, els mitjans i les xarxes de comunicació van insistir: ai de qui no aprofités aquesta meravella.

Uns dies abans de l'eclipsi, llegia el llibre del Gueorgui Gospodinov, *El jardiner i la mort* (Edicions del Pericospí, 2025). En aquest recomanable llibre es recull una idea: **el sublim és per tot arreu**. Aquesta forma de parlar sobre la vida no té res de nou, però em va fer pensar. Sens dubte que l'eclipsi era d'admirar, si més no, perquè potser no tornaria a veure'n un. Però, què volia transmetre el Gospodinov amb allò de *lo sublim és per tot arreu*. Ho havia dit com si res, com qui no s'adona de la transcendència del que està dient

Gospodinov, que per cert és un escriptor búlgar i que no escriu a la babalà, es referia a les coses petites, a les accions i disposicions quotidianes, a l'humil acte que no crida l'atenció i passa desapercebut, però que és part fonamental de l'ordit de la vida. Si té algun sentit dir que el *sublim és per tot arreu*, és perquè no ens fixem tan sols en el moment espectacular, en allò que ens fa deixar anar un ohhhhh embadalit, sinó que entenem que allò sublim forma i pot formar part d'accions que semblen petites, de moments que poden ser meravellosos i que els necessitem, tot i que no hi parem atenció.

De vegades sembla que anem a la cerca d'allò extraordinari, que si no vivim coses extraordinàries, la nostra vida perd pistonada. I si allò sublim també es trobés en el que ens passa desapercebut, en el que és més quotidià... tot i que no siguin eclipsis solars totals o parcials?

Una gran obra per a un poble petit

de Laura Pinyol i Rius

12è llibre de la Col·lecció local

Ens congratulem novament que la Comissió Editora de la Col·lecció Local del Bruc, sota el paraigua de l'Ajuntament del Bruc, fidel a la seva cita anual, ens obsequi amb un nou llibre: **Una gran obra per a un poble petit**, de la bruquetana Laura Pinyol i Rius.

El llibre explica la història del pont President Enric Prat de la Riba del Bruc; una obra d'enginyeria finalitzada l'any 1924, després d'una llarga reivindicació i diverses vicissituds i que encara avui sorpren per les dimensions i l'elegància.

El llibre parla molt del procés constructiu, amb gran quantitat d'informació arquitectònica i d'enginyeria civil (durant molts anys, va ser el pont de fàbrica amb l'arc de llum més gran de Catalunya), cosa que dona la mesura de l'enorme tasca d'investigació que ha emprès l'autora per poder-se documentar, però llegint-hi entre línies, ens permet fer un viatge al Bruc de començaments del segle XX, a entendre els seus habitants i a comprendre l'encaix d'un petit municipi al peu de Montserrat en la Catalunya convulsa de l'època (la Mancomunitat, la dictadura de Primo de Ribera i la crisi econòmica derivada de la complexa situació política).

Agrair-ho tot plegat, per descomptat a l'autora, però també a la Comissió Editora i a l'Ajuntament per fer-ho possible, i encoratjar-los a seguir amb aquesta tasca.

El dia 2 d'octubre, presentació a la Sala de Plens amb la presència de l'autora.

Un llibre molt interessant, de bon llegir, i que de ben segur us canvia la manera de veure aquesta "gran obra" del nostre "poble petit".

»»
Presentació llibre
Una gran obra per a un poble petit

2
octubre
18:00 h
Sala de plens

Cicle Gaudí

Text d'Enric Canela

A la vida, sovint, ens passen coses bones, experiències positives que ens reconforten i que ens fan sentir afortunats.

Al Bruc, d'ençà d'un any i mig, els bruquetans estem cridats, un cop al mes, a viure una d'aquestes experiències enriquidores, de la mà del Cicle Gaudí, organitzat per l'Acadèmia del Cinema Català.

Al Bruc, una colla de voluntaris, conjuntament amb l'Ajuntament, va impulsar aquesta iniciativa, que ens permet, un cop al mes, gaudir de cinema de qualitat sense haver de desplaçar-nos.

Alguns cops ja saps el que vas a veure, perquè sovint són pel·lícules premiades i reconegudes: *Romeria*, *El 47*, *Marco* o *Sirat* en serien un bon exemple.

Altres cops hi acuts des del desconeixement, com aquell qui es deixa aconsellar per un amic, i la pantalla t'obsequia amb petites perles com *Molt lluny*, *Una quinta portuguesa* o *Salve Maria*, a tall d'exemple.

El setè art té la gran virtut de permetre't viatjar molt lluny si cal, però també et permet veure les coses de molt a prop, i així, al Casal, hem pogut viure moments de passió, de tristor, d'injustícia, de maldat i de tendresa... La màgia del cinema. En general, cinema de molta qualitat i que sovint aborda problemes que ens són molt propers des d'una òptica també molt pròxima.

El Cicle Gaudí, en clau política, es pot definir com una «Estructura d'Estat» (50.000 es-

pectadors el 2025), com una iniciativa necessària per impulsar aquesta indústria cultural del nostre país, que demostra cada cop més fora de les nostres fronteres que s'està fent amb molta qualitat, però que portes endins, com tantes altres coses, sembla que no ens l'acabem de creure.

Si baixem a nivell de poble, a nivell del Bruc, també és una «Estructura d'Estat», perquè actua com un transmissor de cultura de qualitat, com un facilitador d'una activitat compartida i de socialització. I això, en els temps que corren, en què impera l'individualisme, també genera dinàmiques molt interessants.

Agraïm, doncs, als voluntaris i a l'Ajuntament la tasca que han fet i que segueixen fent, i els animem a continuar-la. I a tots els veïns que encara no hi heu anat, us animem a fer-ho, a deixar-vos portar..., garantia de viure emocions i moments interessants i enriquidors. En bona companyia, i en un entorn proper... Ja veureu com quan torneu cap a casa, us sentireu afortunats.

Una nit de jazz sota Montserrat

Text de Pau Rivero

Hi ha concerts en què música i entorn semblen posar-se d'acord per crear una experiència especial. El de Can Farrés, al Bruc, en va ser un. Amb Montserrat com a decorat natural, la música va acompanyar el pas de la tarda a la nit en un escenari difícilment superable.

Nespres va ser l'encarregat d'obrir la vetllada. Aquest grup embrionari sorgit de l'ESMUC va oferir una proposta fresca, amb el jazz com a punt de partida i clares influències de la música brasilera. Un dels seus grans atractius va ser un repertori format per cançons pròpies, escrites pels mateixos membres del grup. La complicitat entre els músics i la naturalitat de les interpretacions van deixar entreveure un projecte jove però amb molta personalitat i recorregut.

Amb la caiguda de la nit va arribar **Gemma Abrié** amb el seu **quartet Joia**. La cantant va repassar grans temes de la seva discografia amb una veu extraordinària: càlida, profunda i carregada d'expressivitat. Al seu costat, el quartet va demostrar una gran compenetració, construint un discurs musical en què cada instrument trobava el seu espai.

A poc a poc, músics i paisatge van teixir un embriu que va captivar els espectadors de principi a fi. Can Farrés, ja sota la foscor i amb la silueta de Montserrat al fons, es va convertir en l'escenari perfecte per a una d'aquelles nits en què un concert acaba sent molt més que música.

»»

Concert

Gemma Abrié Joia Quartet + Nespres
Realitzat divendres 17 de juliol de 2026

Coral Moixerigues

Text de Coral Moixerigues

La nostra entitat mostra un molt bon estat de forma. Enguany les vacances d'estiu han estat curtes per als i les cantaires de la coral.

A part del calendari habitual dels concerts de Nadal i del Timbaler, la Coral Moixerigues porta el nom del Bruc arreu amb un programa d'intercanvis amb altres corals. Aquest curs s'ha intercanviat amb el Cor l'Eslava d'Albuixec (País Valencià) i la Coral Sant Just Pop de Sant Just Desvern.

L'11 de juny vàrem participar a la cantada de final de curs de l'Escola del Bruc, cantant conjuntament amb els nens i nenes de l'escola.

Anada a Albuixec l'1 de maig del 2026

Al Butlletí anterior (número 26) es documentava l'intercanvi amb el Cor l'Eslava d'Albuixec (Horta-Nord, País Valencià). El cor d'Albuixec va actuar al Bruc el 7 de desembre del 2025 i es van acomiadar des de la porta del Casal Familiar amb una amenaça... «prepareu-vos, que quan baixeu a Albuixec, us farem una paella com Déu mana!!!»

Doncs l'1 de maig d'enguany ens vam plantar a Albuixec, i no va ser una paella, si no dues magnífiques paelles cuinades amb llenya de taronger i l'hospitalitat i la germanor com a ingredients secrets a part del «pimentó» i el garrofó.

Des del primer moment de la nostra arribada vam ser rebuts com a vells amics que es tor-

nen la visita. Pel que fa a les activitats que ens van preparar, vam visitar l'observatori municipal gestionat per l'Associació Astronòmica d'Albuixec. Els membres de l'Associació ens van fer una conferència enormement interessant sobre l'eclipsi total de sol del 12 d'agost. Vam veure la col·lecció de rellotges de sol repartits per tot el poble i hem de dir que pel que fa a la gastronomia, ens van oferir el bo i millor en tots els àpats que vam fer conjuntament.

El concert va adquirir un aire de solemnitat perquè a darrera hora ens van demanar de cantar a l'església del poble en lloc de la sala, magnífica, de la seva seu a la Casa de la Música per aglutinar el públic en un sol lloc, atès que també hi havia la benedicció de l'orgue amb l'arquebisbe de València a la mateixa hora. El resultat va ser fantàstic i una experiència que encoratja a repetir.

Concert del 6 de juny, Festa del Timbaler

Juntament amb la coral de Sant Just Desvern, Sant Just Pop, el concert de la festa del timbaler va ser una mostra de la diversitat de repertoris que preparen les diferents corals. Les Sant Just Pop, cor format exclusivament per dones, presenta un repertori de cançons pop, cantant en anglès i en català. En la nostra actuació no hi va faltar l'Himne del Sometent.

El futur

I per no parar la roda, la Coral està molt engrescada amb la **col·laboració amb Per Què No? Teatre**, en l'obra musical **L'alegria que passa**, de Santiago Rusiñol i Dagoll Dagom, de la qual es va oferir un primer tast al concert de la Festa del Timbaler d'un tema musical amb la presència dels actors i actrius protagonistes.

Aquest projecte aglutina diverses entitats, joves del Bruc i pobles veïns i a professionals com Olga Aurín, Marc Carcasona i Gerard Moliner, que regalen el seu temps i coneixements per coordinar i dirigir amb entusiasme tota aquesta gran i diversa colla que hi participem. Destaquem d'aquest projecte el seu caràcter intergeneracional, inclúsiu, multidisciplinar i amb molta gent del poble generosament implicada.

Tenim doncs dues fites imprescindibles a l'horitzó: l'estrena de **L'Alegria que Passa** el 7 de novembre a la Sala Mateu Claramunt del Casal Familiar del Bruc amb tres representacions més els dies 8, 14 i 15 de novembre i com cada any, preparar amb entusiasme el tradicional concert de Nadal.

Un cop superades aquestes fites seguirem treballant per incorporar noves peces al repertori, participant dels actes i esdeveniments del poble i intentarem un intercanvi amb alguna coral de la Catalunya del Nord al 2027 per reforçar els vincles ente el nord i el sud.

I com sempre, renovar la nostra crida a tothom que ho desitgi a formar-ne part. La Coral Moixerigues és un grup obert, que no demana l'edat ni coneixements musical i sí moltes ganes de cantar. Us hi esperem.

Insomnis

Text de Carles Estrada

El **27 de juny** d'aquest 2026, s'inaugurava l'exposició, **Insomnis**, (Col·lecció Krisant) a la Biblioteca del Bruc.

Aquest recull es va voler atribuir a un tal Krisant, pseudònim d'arrels espiuanes, per donar peu a fer dues versions de l'origen d'**Insomnis**, explicades el dia de la inauguració. Una de verdadera, dibuixos de Ramon Jorba i textos de Carles Estrada, i una altra de falsa, obres trobades en una maleta deixada en una masia per un tal Krisant. Així es va donar als assistents l'opció d'escollir la que els fes més gràcia.

Propostes i respostes que dia a dia anaren creant aquesta col·lecció que no para per ara. Dibuixos pintats, escenes particulars que uns textos, entre satírics i poètics, porten la passió a viure i a riure, buscant explicar un sentiment i un moment, amb l'estil inconcret i marginal que no busca virtuosismes sinó un cert alliberament de les moltes emocions que planen entre les dones i els dies.

Exposició

Insomnis, col·lecció Krisant

inaugurada el passat 27 de juny de 2026

Dolmen de les Maioles

Text d'Anna Guijarro Margalef

El passat **18 d'abril** l'associació el Bruc amb la Cultura vam organitzar la segona sortida de l'any 2026. Vint-i-cinc bruquetans i bruquetanes vam anar a **visitar un dolmen que tenim a la nostra comarca, el museu dels Prats de Rei i vam dinar a Rubió.**

El dolmen de les Maioles va ser descobert el 1991 per membres del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (CECI). Tot voltant per la zona van veure una pedra plana molt gran que sobresortia en un turó en posició vertical. Normalment les lloses en estat natural no estan en posició vertical i això els va fer pensar que podia haver-hi algun monument històric a sota.

Es van posar en contacte amb el delegat territorial d'arqueologia de la Generalitat que va contractar un equip d'arqueòlegs professionals per excavar-lo el mes de març del 1995.

La secció d'arqueologia del CECI va participar activament en el procés d'excavació sota la direcció del arqueòlegs de la divisió de Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona, fruit de la qual es va descobrir un dels pocs dòlmens no espoliats, és a dir, amb el seu contingut intacte des del moment de la seva utilització com a sepultura col·lectiva. Es van poder reconèixer 15 individus enterrats de diverses edats i més de 150 fragments de ceràmica, eines de sílex i objectes d'ornament metàl·lics.

Dolmen de les Maioles

La majoria dels participants de la sortida davant de l'església de Rubió

Gaudint de la vista des del campanar de l'església de Santa Maria de Rubió

La visita va ser molt interessant ja que les explicacions les van donar conjuntament els membres del CECI que van fer la troballa i un dels directors de l'excavació, en Josep Miquel Faura, que actualment és veí del Bruc. D'aquesta manera vam poder gaudir d'informació de primera mà donada pels executors del projecte d'excavació d'aquest monument funerari en el marc de l'estudi de les primeres comunitats pageses i ramaderes d'ara fa uns 4.000 anys al nostre territori. Cronològicament correspon a la fases del Neolític Final-Bronze antic.

Tot i que feia força calor vam poder veure i visitar detalladament el dolmen de les Maioles i vam complementar-ho amb una visita guiada al museu municipal Josep Castellà Real, dels Prats de Rei. Aquest museu va ser el resultat d'un projecte d'excavacions arqueològiques impulsat per un grup de pradencs l'any 1972, el «G.R.A. Sigarra». Les excavacions en el nucli urbà dels Prats de Rei i el seu entorn van descobrir un poblat ibèric i la confirmació de l'existència en el mateix lloc, del municipi romà de Sigarra (Municipium Sigarrense). Allà vam poder veure entre d'altres peces, ceràmica ibèrica, àmfores i pedestals romans i vam gaudir d'una extensa explicació de la vida i la cultura d'aquelles èpoques.

Vam anar a dinar al restaurant El Castell de Rubió i a la tarda vam poder contemplar les magnífiques vistes d'aquest poble enlairat dalt d'un turó i vam tenir la sort de poder entrar a l'església de Santa Maria de Rubió i poder veure el seu magnífic retaule gòtic. La majoria del grup es va animar a pujar al campanar com podeu veure en una de les fotos que adjuntem.

Els Nabís: De Bonnard a Vuillard

Text de Montse Giné Ribó

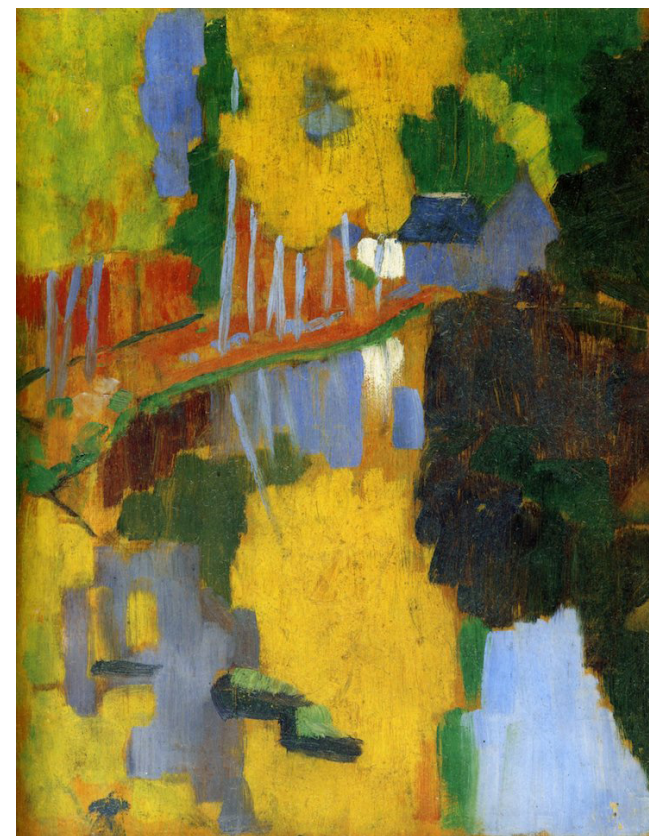
El passat **26 de juny** de 2026, l'Associació el Bruc amb la Cultura vam organitzar una sortida a La Pedrera per visitar una exposició dedicada als Nabís, un moviment que va tenir un paper important entre l'impressionisme i les primeres avantguardes del s. XX.

El grup dels nabís, paraula derivada de l'hebreu *neviim*, «profetes», volia aportar una visió creativa nova i generar un art total concebut en perfecta consonància amb la vida moderna. Va ser actiu entre el 1888 i 1900 i es va formar al voltant d'alumnes de l'Académie Julian, un centre artístic que oferia una alternativa liberal als ensenyaments oficials de l'École de Beaux-Arts de París.

Malgrat les seves diferències, els nabís es van mantenir units al voltant de la idea de retornar a la pintura el seu caràcter decoratiu. Els seus representants van practicar totes les tècniques: pintura, dibuix, gravat, escultura, fotografia i moltes altres. A més de pintar, van treballar en camps com ara el disseny de papers pintats, les tapisseries, els paravents i els objectes manufacturats, així com en la decoració d'interiors, amb la intenció d'embellir la vida quotidiana amb obres que representen la conciliació entre l'artista i l'artesà.

Formaven part dels Nabís artistes com Paul-Élie Ranson, Pierre Bonnard, Édouard Vuillard, Maurice Denis, Henri-Gabriel Ibels, Georges Lacombe, Aristides Maillol, József Rippl-Rónai, Ker-Xavier Roussel, Félix Vallotton i Jan Verkade.

Una vintena de bruquetans vàrem fer aquesta sortida, i com és habitual vam complementar-ho amb un bon dinar en un restaurant conegut de Barcelona.

El talismà (1888). Paul Sérusier. Oli sobre Fusta. 27 cm x 21 cm. Museu d'Orsay. París, França.

Arabesque poétique (1892). Maurice Denis. Oli sobre Fusta. 235 cm x 172 cm. Musée départemental Maurice Denis en Saint-Germain-en-Laye, França

Arítjol, poesia i plantes

Text d'Ivonne Tutusaus

- Mireu aquells ocells en aquells arbres.
- Voleu dir aquells pardals, més enllà de les pruneres.

Joan Brossa

Aquest article comença sent un encàrrec a l'aire...

- Algú hauria de fer un article de la jornada d'avui per al Butlletí.

Jo, com sempre, miro a una altra banda, però també com sempre hi vaig pensant, i al final, evidentment com sempre, m'ofereixo a escriure'l. I aquí el teniu.

El dissabte dia **19 de setembre** s'ha celebrat la 4a edició de l'Arítjol, poesia i plantes al refugi d'Agulles de Montserrat.

A les 10 del matí, l'Elena Sixto ja ens esperava a can Massana per ensenyar-nos a identificar algunes plantes de camí al refugi. L'Elena és una entusiasta del que fa i les seves explicacions d'usos, receptes i alguns poemes sobre les plantes que anàvem trobant se'ns han fet curts. Ganes m'han quedat de saber-ne més.

Vosaltres sabeu quina és la planta anomenada **Orella d'Os** (Ramonda Myconi)?, Doncs jo no en tenia ni idea, ni que el seu nom científic provenia d'un naturalista francès i d'un botànic vigatà del segle XVI que la va descobrir, ni que és una planta tropical, ni que és perenne perquè encara que s'assequi a l'estiu es recupera amb les pluges de la tardor.

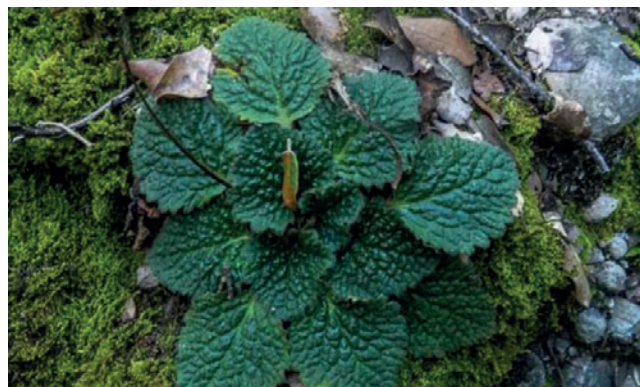

Foto: NaturaLocal.net

Foto: aufenixbarcelona.cat

I l'**Arítjol**, el nom d'aquesta jornada? És una planta enfiladissa, amb les fulles en forma de cor que aprofita qualsevol espai per créixer. Segur que com jo l'heu vist sovint, però en sabieu el nom?

I el que m'ha robat el cor ha estat la recepta de gelea feta amb el fruit de la **Gavarrera** o **Rosa Canina**, una bona injecció de vitamina C!

Foto: bioecoactual.com

I tantes altres que no tinc pas espai per explicar. Avui sí que puc dir que me'n vaig a dormir havent après un munt de coses que no sabia.

Però la jornada no s'ha acabat aquí: un bon arròs fet pel Llorenç (el Llullu), el guarda del refugi, que hi té la mà trencada. Postres i cafè! I coca amb xocolata per berenar!!!!

I a mitja tarda, asseguts a l'esplanada amb les agulles de Montserrat envoltant-nos, ha començat el recital de poesia i música. Un plaer escoltar l'**Enric Casasses** recitar la seva obra. I al costat d'aquest poeta consagrat, la poetessa osonenca **Raquel Santanera**, una gran descoberta per a mi, igual que el cantant garrotxí, **Auró Vernet**.

La jornada ha acabat, però jo no en tinc prou. Per això em proposo conèixer més plantes i arbres quan passejo per la muntanya, buscaré la poesia del Casasses i de la Raquel Santanera i estaré al cas de l'obra de l'Auró Vernet. Un dia molt ben aprofitat que segur que repetiré l'any que ve. I si no hi heu participat mai, us animo de tot cor a fer-ho.

Fotos: Bernat Suñé

L'ull que remena Exposició d'Oriol Rigau Sariola

Text d'Oriol Rigau Sariola

Allò més poètic consisteix a sospitar que tot és llavor.

Carles Hac Mor

Un tros de ferro rovellat pot ser una nosa o un tresor, una llauna xafada o un ull de Tirèsies, font d'inspiració o detritus, rèmora del passat o l'ampit d'una nova vida possible.

La intempèrie ha estat la primera a treballar llargament la gran majoria de peces d'aquesta exposició, algunes des de molt abans que hi fóssim. Les fustes, les teules i la ferralla han estat sotmeses a l'acció de les bestioles, la pluja, el vent, el sol i el fred. Després, durant anys, jo les he anat arreplegant per boscos i prats, me les he mirat i les he reconegut, les he remenat i endreçat de mil maneres, i al final elles mateixes s'han anat trobant bé en certs ordres i desordres, en certes composicions i companyies, en unes partitures que hem anat confegint plegats i que fareu sonar vosaltres dins vostre.

L'ull que remena és el testimoni d'aquest treball col·lectiu que comença la intempèrie, continuen les meves mans i acabarà la vostra mirada.

» Inauguració exposició **L'ull que remena**, d'Oriol Rigau Sariola

10 octubre

11:30 h
Biblioteca del Bruc

Horaris:

- Inauguració de l'exposició dissabte 10 d'octubre a les 11:30 h a la biblioteca Verge de Montserrat del Bruc.
- Oberta fins el dia 24 d'octubre els dies i hores d'obertura de la biblioteca.
- Els dissabtes 17 i 24 d'octubre de 11:00 a 13:00 h es comptarà amb la presència de l'artista.

2es Jornades El Bruc Noir

El Club de lectura Bruc NOIR, després de la bona acollida de la Primera Jornada de novel·la negra, que es va celebrar l'any passat, hi torna enguany amb noves xerrades i activitats diverses.

Per al divendres, ha canviat el cinema per la projecció d'un capítol de *Crims* (TV3) i el posterior debat amb la participació d'un dels intervinents en el capítol; serà molt interessant!

Per al dissabte, a part de les xerrades i el vermut del matí, torna el **teatre Porta a Porta**, amb tres obres escrites per membres de Club, i noves ubicacions. I al vespre, el lliurament del Premi, amb la presència dels dos premiats, **Dora Muñoz i Joan Carles Libori**.

Aquest darrer, el diumenge, i prèvia inscripció, ens obsequiarà amb una visita guiada per Barcelona, per conèixer els emplaçaments de la seva novel·la, *Corda de cànem*.

2ES JORNADES 2026 OCTUBRE - EL BRUC	16	PROJECCIÓ CRIMS: "CAS BELLVITGE" Casal Familiar	20:00
		TERTÚLIA Amb la presència de: Rafa Melero (Escriptor i Mossos d'esquadra) Casal Familiar	20:45
	17	TAULA RODONA "LA REALITAT SUPERA LA FICCIÓ" Amb la presència de: Dos experts en dret Pati dels tarongers - Can Casas	11:00
		TAULA RODONA "NOVES VEUS DE LA NOVEL·LA NEGRA" Amb la presència de: Núria Bacardit (Escriptora) Joan Company (Escriptor) Ester Sureda (Escriptora) Pati dels tarongers - Can Casas	12:30
Organitza: Col·laboren:		VERMUT NEGRE Pati dels tarongers - Can Casas	14:00
		MICROTEATRE PORTA A PORTA Presentació de les obres: <i>Botons</i> de Maria López de Vergara <i>Una vida nova</i> de Joan Carles Libori <i>I ara què fem amb el mort?</i> de Maribel Masip Diversos espais	17:00 17:30 18:00
		LLIUAMENT 5è PREMI BRUC NOIR A LES OBRES "ERROR DE CÀLCUL" I "CORDA DE CÀNEM" Amb la presència dels seus autors: Dora Muñoz i Joan Carles Libori Sala de plens - Can Casas	19:00
	18	ITINERARI LITERARI DE L'OBRA "CORDA DE CÀNEM" Conduït per: Joan Carles Libori (Autor) Plaça Catalunya - Barcelona	11:00

*Entrades anticipades Microteatre Porta a porta a la Biblioteca Verge de Montserrat. Preu: 10€

**Inscripció prèvia a elbrucnoir@gmail.com

16, 17 i 18 d'octubre

16/10
20:00 h

Projecció Crims
Cas Bellvitge
Casal Familiar

+ Tertúlia
amb la presència de **Rafa Melero**
(Escriptor i Mossos d'esquadra)
Casal Familiar

17/10
11:00 h

Taula rodona
La realitat supera la ficció, amb la presència
de l'Antonio Madrid i al Pau Redondo
(antropòleg que treballa en l'àmbit de
l'antropologia social i jurídica).
Pati dels tarongers - Can Casas

17/10
12:30 h

Taula rodona
Noves veus de la novel·la negra,
amb la presència de Núria Bacardit
(escriptora), Joan Company
(escriptor) i Ester Sureda (escriptora)
Pati dels tarongers de Can Casas

17/10
14:00 h

Vermut Negre
*Pati dels tarongers
de Can Casas*

17/10
17:00 h

Microteatre Porta a Porta*
Botons, de Maria López
de Vergara i Miquel Duran
Diversos espais

17/10
17:30 h

Microteatre Porta a Porta*
Una vida nova, de Joan
Carles Libori
Diversos espais

17/10
18:00 h

Microteatre Porta a Porta*
I ara què fem amb el mort?,
de Maribel masip
Diversos espais

17/10
19:00 h

Lliurament 5è Premi Bruc Noir a
les obres **Error de càlcul** i **Corda
de cànem**, amb la presència dels
seus autors Dora Muñoz i Joan
Carles Libori
Sala de plens de Can Casas

18/10
11:00 h

Itinerari literari** de l'obra
Corda de cànem, conduït per
Joan Carles Libori
Plaça Catalunya, Barcelona

Premi El Bruc Noir de novel·la negra 2026

Text d'El Bruc Noir

El Club de Lectura de Novel·la Negra «El Bruc Noir», amb seu a la Biblioteca Verge de Montserrat del Bruc, atorga el **5è Premi Bruc Noir** a la millor novel·la negra escrita i publicada en català al llarg de l'any 2025.

El Jurat, compostat per Cristian López, Dolors Estrada, Enric Canela, Ivonne Tutusaus, Josep Junyent, Josep Miquel Faura, Lluïsa Ollé i Ramon Cornellà, tots ells membres del Club de Lectura, reunit el dia 17 de juny de 2026, després de les corresponents deliberacions, ha decidit atorgar el premi ex aequo a les novel·les **Error de càlcul** de **Dora Muñoz** i **Corda de cànem** de **Joan Carles Libori**, editades per l'editorial Clandestina i Voliana edicions respectivament.

El jurat ha valorat:

ERROR DE CÀLCUL

Una novel·la divertida i àgil, plena d'ironia i humor que, malgrat el seu to pretesament intrascendent, planteja, aprofitant l'estructura de novel·la criminal, una crítica al sistema, començant per la posguerra i la falsedat de la transició i arribant a l'actual gentrificació, passant pels abusos sexuals o el politikeig d'alguns inútils i trepes.

Un personatge principal (femení i madur) que genera empatia des del primer moment. Versemblant, coherent i entranyable... un dels nostres!

Una defensa de l'imperatiu de justícia, treballat a partir d'una trama negríssima en forma de venjança.

Una obra que utilitza el cànon habitual de la novel·la negra per generar una reflexió molt potent sobre la nostra societat actual a partir de la sàtira i l'humor, amb ofici i coherència.

CORDA DE CÀNEM

Un retrat de la transició pulcre, documentat i absorbent, que et xucla cap a la Barcelona dels dies previs al cop d'estat de 1981 d'una forma literària però a partir d'un rigor i mestria absoluts, generant un marc perfecte per inserir-hi una trama criminal plena de girs de guió que mantenen la novel·la i el lector en un ritme sostingut i absorbent tota l'estona.

Uns personatges molt ben trobats, definits a partir de la senzillesa de la pertinença a un barri treballador de la Barcelona de finals del XX, però molt ben dibuixats, en un treball de versemblança al servei de la trama.

Una llengua molt ben utilitzada i cuidada fins als detalls més petits, amb solvència i mestria, fins al punt que, escrita en català oriental, posa en boca dels personatges els barbarismes típics de l'època, o els fa expressar-se en català occidental o en castellà, en un encaix ric i de molta qualitat.

Una opera prima sensacional que apunta les bones maneres d'un autor amb futur.

17
octubre
19:00 h
Sala de plens
Can Casas

»»
Entrega del premi,
amb l'autora premiada
Dora Muñoz

Entrada lliure

»»
Entrega del premi,
amb l'autor premiat
Joan Carles Libori

elbrucnoir@gmail.com
[@elbruc_noir](mailto:elbrucnoir@gmail.com)

3es Jornades Muntanya més que natura en femení

Volem identificar quines són les formes contemporànies de viure la muntanya i la natura des de la perspectiva de la dona. La biblioteca esdevindrà un espai de trobada cultural transversal, fomentant el diàleg entre les diferents vides que s'han donat i es donen actualment a la muntanya, des d'una mirada femenina. És des d'aquesta perspectiva de gènere, que tractem: la muntanya com a indret natural; com a espai espiritual i religiós; com a lloc d'activitats de lleure i esportives; com a símbol polític i cultural; com a espai d'activitats econòmiques, com a indret d'activitat esotèriques i com a paratge a protegir.

Cicle del 6 al 27 de novembre

06/11 fins 27/11 Exposició *Instants de natura*, a càrrec d'Anna Maria Gispert Llucià.

06/11 18:00h Recital *Melodies d'una sola branca*, a càrrec de Susanna Rafart i Corominas (poeta i autora de prosa de ficció i d'assaig).

13/11 18:00h Llegim Muntanyae Els grups de lectura, Te de Lletres i Llegim el Segle XXI, comentarem l'obra *Marxarons* i compartirem impressions amb la seva autora, Cristina Masanés.

21/11 18:00h Xerrada *Geocreativitat i món rural*, a càrrec de Rosa Cerarols (Geògrafa, antropòloga i escriptora).

27/11 11:00h Converses *Àssua. El món en una vall*, amb Marta Lluich (autora de l'obra) acompanyada de Jaume Casali (acordionista).

Totes les activitats són gratuïtes i es portaran a terme a la Biblioteca Verge de Montserrat (El Bruc)

Llegim el segle XXI Què hem fet i què farem

Text d'Ivonne Tutusaus

El club de lectura *Llegim el segle XXI* ja ha arribat als 18 membres, en el seu segon any d'existència. Molt contents amb la participació de gent de totes les edats. I encara podem créixer una mica més. O sigui que si t'agrada llegir i xerrar de lectures, no dubtis a apuntar-t'hi a la Biblioteca del Bruc.

Aquest any ja hem llegit 8 llibres i la sensació és que han funcionat prou bé tots. Vull destacar el que vam comentar al setembre *Un detall menor* de l'Adania Shibli contextualitzat en la situació de Palestina (anterior a l'atac de Hamas del 23 i del genocidi actual). Ens va despertar tant d'interès que hem organitzat la xerrada **Antropologia dels genocidis: l'actualitat a Palestina** amb la Neixé Castellano, antropòloga i coneixedora de la realitat de Palestina, a més de membre del Montserratí amb Palestina, perquè ens il·lustri, més enllà de les notícies, de quina és la situació actual i des de quan s'arrossega el conflicte. Serà el divendres 11 de desembre a les 6 de la tarda a la Biblioteca del Bruc. Hi esteu tots convidats!

Quan es publiqui aquest article ja hauré comentat la lectura d'octubre: *Per què ser feliç quan podries ser normal* de l'escriptora anglesa Jeanette Winterson. Un llibre de memòries atrevit i colpidor que narra com l'autora es va refugiar en els llibres per superar els obstacles d'un món i d'una família que no acceptava la seva homosexualitat. Però malgrat la duresa que explica, és un llibre impregnat d'humor i d'amor.

El 2026 arriba al final, però encara ens queda una petita joia per acabar: *Marxarons* de la Cristina Masanés i publicada per l'Avenç. A més a més, podrem conversar amb l'autora que ens visitarà el 13 de novembre dins les activitats organitzades per la Biblioteca *Muntanya més que natura*.

No és novel·la, no és ficció, és la narració del procés de pèrdua de la parla del pare de l'escriptora per un ictus. Lliga l'experiència dura amb fragments del diari d'alpinisme del pare, parlant de les dificultats, de les incerteses, de les descobertes...

El llibre és curtet i petitó i es llegeix fàcilment. Apunteu la data a l'agenda perquè és una activitat oberta a tothom que espero que valgui molt la pena.

Foto: Albert Salomé

13 novembre
18:00 h
Biblioteca del Bruc

» Club de lectura* *Marxarons*, amb la presència de la seva autora Cristina Masanés.

11 desembre
18:00 h
Biblioteca del Bruc

» Xerrada* *Antropologia dels genocidis: l'actualitat a Palestina*, amb Neixé Castellano.

* Informació i inscripcions a la biblioteca o al correu b.bruc.vm@diba.cat

Gràcies a @bruccultura i a @bibliotecadelbruc

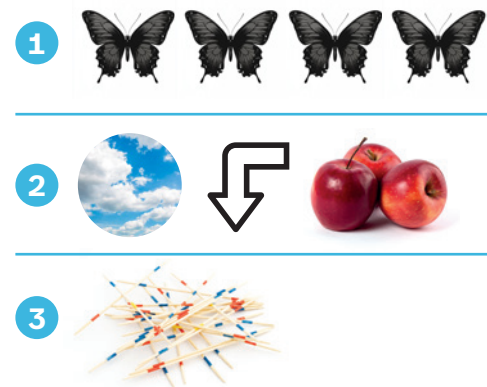
I el 2027...

L'equip de TRIA ja ha fet la feina i ja sabem les lectures que proposarem al club l'any 2027. Com que és aviat per publicar la llista, he decidit donar-ne alguna pista per mantenir el secret fins a la presentació al propi club al desembre, i a la vegada picar el cuquet a tothom interessat a descobrir quina serà la nostra proposta.

Us puc avançar que...

- Aquest any hem reduït el nombre de lectures per aclamació popular: en farem 7 i no pas 9.
- Sense que sigui un criteri de selecció clar, continuem llegint més dones que homes, però aquesta vegada només per un pèl: 4 escriptores i 3 escriptors.
- Volíem que quedessin representats el màxim de continents per poder llegir veus ben diferents. Per tristesa nostra Àfrica i Oceania ens ha quedat sense lectura! Àfrica té bons escriptors i segur que n'inclourem algun el 2028!!!
- El que sí que hem aconseguit amb la voluntat de triar llibres ben diversos és que les 7 propostes són d'editorials diferents.
- Estem gestionant la visita d'una escriptora, una traductora, un especialista dins el cicle "Muntanya més que natura" i potser un especialista de la Guerra de Bòsnia i Herzegovina.
- Sempre triem alguna novel·la escrita en català perquè volem donar suport a la nostra literatura i per poder tenir l'oportunitat de conversar-hi. Aquesta vegada hem optat per una novel·la divertida i diferent, escrita per una dona i publicada per L'altra Editorial. I es titula La _____ (7 lletres).

Deixeu-me continuar jugant amb els títols: us proposo 3 jeroglífics que podeu relacionar amb 3 dels propers títols:

A veure qui encerta algun títol. Al proper butlletí tindreu la solució i la proposta completa de lectures.

L'alegria que passa

Text de **Miquel Duran Ubach**

Els dies 7, 8, 14 i 15 de novembre viurem al Bruc un fet extraordinari; es posarà en escena el musical **L'alegria que passa**, una adaptació del que es va presentar a Barcelona fa unes temporades. L'obra és originària de Santiago Rusiñol, la va escriure l'any 1898 i a l'època va ser de les més representades a tot territori. L'argument gira entorn un poble gris on no hi passa gairebé mai res, monòton i industrial. Aquesta rutina es veu trencada quan l'alcalde i amo de l'única fàbrica ha contractat una companyia per fer un gran espectacle musical, s'apropen eleccions. El fill d'aquest cacic és a punt de casar-se amb una jove del poble, però cau bojament enamorat de l'estrella principal de la companyia i li proposa fugir lluny de la grisor d'aquell indret. A partir d'aquí es descabdella tot el nus de la trama.

Però aquesta no és la notícia, que també. La notícia és la repercussió que la posada en marxa d'aquest projecte està tenint al Bruc; **estem parlant que ens hi hem implicat quatre associacions diferents (Per Què No? Teatre, Coral Moixerigues, El Bruc amb la Cultura i l'Escola de Música del Bruc). La notícia és que hi treballem una seixantena de persones amb edats compreses entre els disset i els setanta i llargs anys (i potser vuitanta i tot!). La notícia és que a dalt l'escenari del Casal hi haurà una cinquantena d'actors actuant, cantant i ballant durant l'aproximada hora i quaranta minuts que durarà l'espectacle, i que darrere**

l'escenari hi haurà un equip tècnic format per una desena de grans i joves que hauran treballat i treballaran en l'escenografia, el so, la llum, el vestuari, el maquillatge, l'attrezzo, la comunicació, la gestió... En definitiva, i aquest és el fet noticiable, que estem parlant de la il·lusió, l'entusiasme, el compromís, la responsabilitat, l'esforç, el rigor... que hi estem posant totes i cadascuna de les més de seixanta persones que prenem part en aquest projecte transgeneracional.

Potser, només potser, no serà un èxit a l'altura dels teatres del West End londinenc o del Broadway novaïorquès, ni tan sols del Paral·lel barceloní. El Bruc és un poble petit amb pocs i limitats recursos materials, però a fe de Déu que els espremем tant com podem. Del que sí que anem sobrats és d'un meravellós jovent implicat, engrescat i motivat a més no poder per les coses del seu poble. També tenim un jovent no tan jove (ja m'enteneu...) que no es conforma a tenir un paper passiu a la vida del Bruc, que gaudeix col·laborant i que s'interessa perquè s'hi facin i passin coses (ja ho va dir aquell: "los catalanes..."). I tenim unes associacions vives, dinàmiques, amb iniciativa i amb prou múscul per embrancar-se en projectes encara que, quan hi som dins, ens preguntem: on ens hem fotut? Però amb la força i l'esforç d'uns i d'altres acabem tirant-los endavant. I aquest és el nostre èxit. Aquest és l'èxit d'aquest musical. I això és el que és notícia.

Però bé, no ens motivem massa, aquestes no són les notícies importants, que també. La notícia important és que podeu comprar la vostra entrada anticipada a la taquilla del teatre

- Divendres 23 d'octubre de 19:00 a 21:00
- Dissabte 24 d'octubre de 10:00 a 12:00
- A la web www.entrapolis.com/entrades/lalegria-que-passa-casal-del-bruc.

També les podeu comprar el mateix dia de les representacions a la taquilla del Casal.

No deixeu passar l'alegria que passa.

Venda d'entrades

» Teatre musical
L'alegria que passa

**7, 8,
14 i 15
novembre**
Casal
familiar

»» Agenda 2026

Divendres

2 d'octubre

18 h / Sala de Plens. Can Casas
Presentació llibre *Una gran obra per a un poble petit*, amb la presència de l'autora Laura Pinyol i Rius

Dissabte

10 d'octubre

fins el 24 d'octubre

11:30 h / Biblioteca Verge de Montserrat

Inauguració exposició *L'ull que remena*, d'Oriol Rigau Sariola

Segones Jornades

El Bruc Noir

Del 16 al 18 d'octubre

> Podeu trobar tota la programació a la pàgina 46

Terceres Jornades

Cicle Muntanya més que natura, en femení

Del 6 al 27 de novembre

Biblioteca Verge de Montserrat
> Podeu trobar tota la programació a la pàgina 48

Dissabte

21 de novembre

11:30 h / Biblioteca Verge de Montserrat

MUSICAL BRUC I +

Diàleg i lectura amb l'artista multidisciplinar **Mar Vilchez Aruani**

Dissabte

21 de novembre

19 h / Casal familiar

MUSICALBRUC'26

Concert **Marc Miralta, Flamenco Vibes**

Dissabte

28 de novembre

19 h / Casal familiar

MUSICALBRUC'26

Concert **Alosa, El primer cant del matí**

Dissabtes 19 h / Casal familiar

7 i 14 de novembre

Diumenges 20 h / Casal familiar

8 i 15 de novembre

Teatre musical

L'alegria que passa

Divendres

13 de novembre

18 h / Biblioteca Verge de Montserrat

Club de lectura *Marxarons*, amb la presència de l'autora Cristina Masanés

Divendres

11 de desembre

18 h / Biblioteca Verge de Montserrat

Xerrada *Antropologia dels genocidis: l'actualitat a Palestina*, amb Neixé Castellano

Diumenge

13 de desembre

19 h / Casal familiar

MUSICALBRUC'26

Concert **Cor de cambra del Palau, Va de vals**

Dissabte

19 de desembre

11:30 h / Biblioteca Verge de Montserrat

MUSICAL BRUC I +

Quan allò íntim es fa públic, exposició i conversa amb l'artista **Judit Luna**

Dissabte

19 de desembre

19 h / Casal familiar

MUSICALBRUC'26

Concert **Laura Simó & Francesc Capella Trio, West Side Songs**

Diumenge

27 de desembre

12 h / Casal familiar

MUSICALBRUC'26

Concert **The Penguins, El cuc quàntic**

www.elbruc-cultura.cat

Aquest butlletí ha estat editat per l'Associació El Bruc amb la Cultura, amb la intenció de difondre les activitats que s'han fet i que es faran en un futur, però també per generar un espai de debat i discussió de diferents punts de vista respecte a la cultura en el sentit més ampli. Les opinions aparegudes en aquest butlletí són responsabilitat de les persones que les signen. L'Associació El Bruc amb La Cultura no hi té necessàriament un parer coincident. Podeu enviar-nos suggeriments, opinions, divergències, idees, cartes: info@elbruc-cultura.cat

Agraïments: totes les activitats que realitza l'Associació El Bruc amb la Cultura no serien possibles sense l'ajut i la col·laboració d'un munt de gent i entitats que de forma desinteressada han posat el seu gra de sorra per aconseguir que la cultura al Bruc esdevingui una realitat. També volem agrair el suport econòmic rebut, tant de l'Ajuntament del Bruc com dels patrocinadors de l'associació.

 **EL
BRUC
AMB LA
CULTURA**

Ajuntament del
Bruc